

732 833
BCU Cluj-Napoca

RBCFG201800745

MISIUNEA
OCCIDINTELUI LATINU
IN ORIINTELE EUROPEI

DE

V. MANIU.

„Les sociétés anciennes périssent; de leurs ruines sortent des sociétés nouvelles: lois, opinions, principes même, tout est changé. Une grande révolution est accomplie, une grande révolution se prépare: la France doit recomposer ses annales, pour les mettre en rapport avec les progrès de l'intelligence.

CHATEAUBRIAND.

„Ettudes ou discours historiques sur la chute de l'Empire romain 1857. préface, p. 3.

„Il faut tenir pour sacrés les droits de l'homme; dussent les souverains y faire les plus grands sacrifices, on ne peut pas se partager ici entre le droit et l'utilité. Le politique doit plier le genou devant la morale. KANT.

„Essai philosophique sur le paix perpétuelle, 1795 traduit p. d. Barni 1863.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA C. A. ROSETTI, STRADA COLTUI, 42.

1869.

I.

*Barbaria modernă sėu civilizațiunea hună
din secolulă XIX.*

„Quand on n'est pas sur d'un avenir
„d'une heure, qui se soucie de ce que
„fait, dit, et pense son voisin? Il s'agit
„bien de Neron. . . . . des Goths, des
„Huns, des Vandales. . . . . Il s'agit
„bien du naufrage de l'ancienne monde,
„lorsque nous nous trouvons engagés dans
„le naufrage du monde moderne.

CHATEAUBRIAND.

Susținemă din convincațiune intimă și bine
fondată că este datoria, dreptulă și intere-
sulă occidintelulă latină ași relua dominați-
unea în oriintele Europei, prin rețnoirea ve-
chiloră legături de familie cu Latino-Români
din *ambele Dacie*.

După noi, occidintele și oriintele neo-
latină suntă cele doue stele frumöse și ne-
separabile: *Castor et Polux*, frați gemeni
în constelațiunea continentulă, chiămați a

respândi lumina civilizațiunei latine, la apus și răsărit.

Comunitatea de origină, conservată chiar și după 18 secolî de despărțire — în organismul limbii, în tradițiuni și datine, — care unesce pe strănepoții vechilor coloni cu *Italia* mamă, cu *Francia*, *Spania* și *Portugalia*: surori gemene, nu pôte de căl se legitime și se reclame reconstruirea statului latino-român în patriele române, pe principiul de naționalitate, fără prejudiciul națiunelor vecine.

Marea revoluțiune franceasă, bine-făcătoare geniului uman, a surpat puterea și nimbul vechilor staturi feudale; din ruinele lor a ășit nouele societăți omogene, în timpii nostrii: Unitatea Italiei și unitatea Germaniei de Nord, constituite în ideile modernului drept public. — Revoluțiunea, aprópe complinita în demolarea ruinelor barbariei, nu și-a putut termina opera, spre a trece la rădicarea noului edificiu, căci surprinsă prin prodițiune la 1815 asupra demolării, a fost ținută în loc; ea se prepară a reńcepe acțiunea gigantă, și Francia, astă-dată insocită de Italia și Spania, va sci se pună opera

sea în raport cu progresul inteligenței și al luminelor secolului ce însăși l-a creată.

În vană reacțiunea feudală își pune toate forțele a menține situațiunea unei barbarie moderne, continuându subț masca liberalismului, vechiul regim de civilizațiune hună, și prezentându astă-fel Europei din secolul XIX, spectacole de ne de timpii lui Atila, spectacole care ne reapelă selbategiele Vandale, Gothe și Hune din evul mediu.

Déră acéstă civilizațiune huno-mongolă, devenită uă realitate și pusă în practică prin escelență, în Ungaria babilonă, contra națiunelor nemagiare și emicamante contra elementului român din Transilvania, Banătu, Crisiana, Marmajia și Biorea, provocându uă agitațiune seriósă, crescândă în proporțiune cu dimensiunile esceselor austro-maghiare, face ca situațiunea se ne inspire temeri de ună noă naufragiū pentru lumea modernă și principiile ei umanitare la noi, espunându destinele națiunelor la nouă sorți!

Se nu ni se dică că avemă aerul a mări unū periclu imaginatū, seū că, avisându la interesele occidentului, urmărimū scopuri egoistice și tindemū a ne asecura uă predo-

minațiune în oriinte, angagiându occidntele latină la uă solidaritate.

Departe de noi intențiunea unei egemonie, amă probatū în toți timpii că voimă și ceremă să se respecte la tôte națiunele dreptulū de vieță și unitate politico-națională; darū în cătū pentru bunurile năstre, nu ne pōte fi defensū a le feri de usurpațiuni străine, puindu-le și suptū auspiciile întregulū poporū latinū din ambele emisfere.

Suferințele năstre din secolii aū înavuțitū cartea esperiențelorū, cartea vieței poporului românū, și cândū aceluși plage se repetū, cândū flagelulū din trecutū reapare să ne amenințe și în acestū seclu, pretinsū alū civilizațiunei, suptū ochii națiunelorū modernei Europe, și face se ne credemă transportați în evulū mediū, încongiurați de Goți, Vandali, Gepiți, Huni, suntemū în dreptū și datorii chiarū a lua tôte precauțiunile de uă garanție care pōte servi în același timpū și popōrelorū vecine, și întregē Europei, pentru loialitatea și a sentimentelorū năstre de justiție și a legitimelorū năstre aspirațiuni.

Cea-a ce este justū pentru unii, nu pōte fi injurie pentru alții; decă națiunea *ger-*

mană, elina, slavă și maghiară are și dreptul și datoria a se constitui, fiă care la sine a casă, într-o unitate etnografico-politică, cum s-ar putea contesta poporului *român* în parte, și *familiei neo-latine* în genere, dreptul de ași conserva proprietățile sepe pe totă linia continentului? ori ea, având și în oriintele Europei elemente etnografice și un teritoriu propriu al său geografic, este just și ecuitabile a se constitui în unitate politică, mărghinându-se ca și *Germanii* ca și *Elinii*, ca și *Slavii* ca și *Maghiarii*, fie care în limitele strictu'ui său teritoriu etnografico-geografic!

De ce nu urmază astu-felă națiunea maghiară? A trece peste toate convențiunile, în interesul unei nelegitime și vanitose ambițiuni; a pune orgoliul, egoismul, pasiunea de predominare mai pre sus de sacrul drept al poporului; a împinge escesul terorei și al despotismului hunic în opera de destrucțiune și desnaționalizare, fără posibilitate de reușită, pene la extrem, nu este ore a provoca urele și ostilități la toate națiunile nemaghiare, care comunică cu in-

tregulă oriinte? nu este a precipita uă crisă de imense și grave consecuințe?!

Noi nu putem ști care va fi în definitivă ideia și proiectul potentațiilor Europei în privința orlîntelui, și specialmente în privința poporului român; dără cea-a ce vedem eșecutându-se la Viena și Pesta, nu pôte fi de bun augur pentru pacea, prosperitatea și stabilitatea lumii moderne.

Dreptatea ce se face Românilor în Transilvania, Banat, Marmajia și Biorea, este vandalo-hună din timpii nefastii ai lui *Alarich*, *Odoacer* și *Attila*; este barbaria modernă teutono-maghiară, care comunică și se asemenă pêne la uă picătură de apă cu barbaria antică, plantă (buruiana) din stepele Asiei de Nord.

În nici un casu crima nu pôte fi utilă poporului maghiar și cu atât mai puțin îi pôte fi necesarie injustiția revoltătoare, practică cu un fanatism escesiv și un detestabil cinism contra națiunilor nemaghiare.— Prin libertăți sequestrate, prin privilegii create numai pe séma celor două națiuni egemono-dualiste: germano-maghiară în austro-ungaria, disă constituțională, nu se

póte asecura nici consolidarea imperiului hab-
sburgo-lothringü, nici realizarea unui rigatü
utopicü maghiarü; dérü ele denotă uă stare
de sălbătăcie în mediulü Europei!

„*Repellunt nos barbari ad mare, mare
ad barbaros*“ țipaü uădată sermanii Britani,
în analoge condițiunii, deserați căci se vedéü
inteiți între oceanü și furia barbarilorü in-
vasionari. Revenirea la acele epoce ni se
pare imposibilă, istoria nu se repetă; dérü în
totü casulü, oligarcii austro-maghiari, autorii
situațiunii de astă-di, se nu uíte că escesele
și erorele grosiere conducü la ruină!

Roma grandiosă a devenitü prin erorele
ei mormentulü proprielorü séle popóre!

Se nu uíte oligarcii egemoni că esem-
plele rele suntü mai periculóse de câtü chiarü
crimele, după cumü dice Chateaubriand!

Și, să nu se créďă că mai póte fi posibilă
în timpii nostrii mărirea seü fondarea unui
statü, prin spiritulü de concuistă și sub-
jugare.

Imperiulü Rusiei chiarü, continuândü în
sistemul seü de subjugare, va termina prin
a se subjuga pe sine însu-și, căci tótă le-
gătura slăbesce, cândü se estinde pré multü,

și este cunoscută că în natură, ea și în politică, există un *masimum de forță!*

Cuteze Ungaria a trece peste acel *fatalu masimum*, și poate fi secură căși va fini opera, debutându prin naufragiul de stâncele Carpaților, secularul mormânt al încercărilor se se de conuistă!

Deja animositașile, escitate prin escesele dualismului, au luat proporșuni serioșe la poporele nemaghiare, și este uă mare erore politică a nu se ține comptu de legătura ce unesce diferitele nașionalitași prin comunitatea de origină, pe unele cu vastul oriinte și colosulu de la Nordu, pe altele cu occidentele latinu; mai alesu cându șovocașunile insultătore suntu de natură a revolta curându seș mai târșiu intregulu oriinte, care este mai multu de câtu unu ocenu pentru izolata nașione maghiară!

Conveni-va Europei și potentașilor continentului uă cruciadă în seculu XIX, de la Nordu și Răseritu? uă cruciadă, șatala pote în consecinșele ei, deru enșă șovocată prin escese desfrânate și impudice, prin urmare imputabile numai oligarciloru dualiști?

Cu tôte acestea poporele, ameninșate în

modulă celă mai neiertată, celă mai regretabile la existența loră naționale, suntă chiămate prin instinctulă de conservațiune, prin dreptulă de legitimă defensă ași apăra vieța și individualitatea.

Perspectiva infalibilă la indicata cataclismă și autoritatea fapteloră ce se petrecă, ne dă dreptulă a dice cu Chateaubriand: că abia eșiți din naufragiulă barbariei antice, suntemă reintrați în diluviulă modernulă barbarismă, gracie occidentelă, care nu numai toleră, dără pare a încuragia prin indiferința seă, opera ună dualismă ucidătoră pentru națiunile nemaghiare și negermane din imperiulă austriei, prin urmare opera ună dualismă incendiară!!

Déca calamitățile poporului română aă fostă mari în totă decursulă secoliloră trecuți, apoi dimensiunile atrocitățiloră din presinte, suntă fără raportă rădicate la suprema potentă.

Ară trebui ună Tacită — după cumă dice ilustrulă nostru concetățenă Vegezzi Ruscalla, — pentru a descrie istoria poporului română martiră, suptă barbarismulă feudaliiloră huni din timpă modernă: 1848 și

1866—1869!— Și intradeveru ce a fostu pentru omenire unu *Tiberiu* și *Nerone* seu chiaru *Atila* și *Dschingis-Chan*, in raport cu modernii *Arpadianii*, faciã cu *Romãni*?

Nu sa pusu cea mai micã esagerãtione seu animositãte in descrierea sumarie a evenimenteloru de la 1848, cându s'a susținutu — prin broșura intitulatã *Unitatea latinã*. la pagina 48 — cã in anii 1848—49 s'a vedutu repetãndu-se mãrețulu spectacolu din anulũ 1439 (revoluțiunea transilvanã) 1514 (rescularea Romaniloru suptu Doja), 1784 (rescularea lui Hora și Closca)!

Consultãndu-se istoria acelorũ timpũ, se va vedẽ in rãdicãrea Romãnilorũ unũ actũ de afirmare și in același timpũ unũ protestũ solemn contra fãrã-de-legilorũ maghiare; se va vedea cãtũ a trebuitũ se suferẽ poporulũ românũ secolũ intregi, fãrã a despera, și cã in cele din urmã, ne mai putẽndũ tolera starea de *Iloși* ce li sa creatũ prin legi draconice și revoltãtore, *suptu pãrintesculũ sceptru alũ Habsburgilorũ*, s'ãu rãdicatũ ca din morminte, spre a'și revendica cu arma in mãnã, drepturile ultragiãte de barbariã asiaticã, feudalã ungarieã și tran-

silvaniei, puindu-se în luptă inegală cu secularii opresori și profanatori alți sacralului pământului străbun.

Căderea cauzei române în acele lupte, este rușina și in justiția Austriei Habsburge, care a întreprins cu toată puterea armată se supună pe Români!

Nu era esagerațiune, când se dicea în citata broșură că debutul democrației maghiare la 1848, în Ungaria, Banat și Transilvania, a început prin terorism și a încheiat prin orori și morți, prin foc și sabie, prin violențe și spoliatiuni!

Cuvântarea eruditului român reșos. S. Barbuțiu, ținută în adunarea de la Blaj în ziua de 3/15 Mai 1848, și protestul adunării române contra uniunii țerei transilvane cu Ungaria, sunt și rămân acte confirmative, spre a spune generațiilor viitoare care a fost civilizațiunea și democrația maghiară în secolul XIX!

Ecatomba celor 40,000 de Români, sacrificai și căduți în lupta susținută cu ordele revoluțiunii maghiare din 1848, pentru libertate, limba, patrie și individualitatea națională, este monumentul vandalismului

huno-maghiarū, practicatū în acelū nefastū abū, suptū drapelulū libertăţilor mîncinose şi, ca prin derisiune, în numele democraţiei!

Din timpî imemorabili, patriele române aū fostū pentru Romăni unū adeveratū *Calvariū*, astădi este uă *cruce* pe care *fariseii dualismuluī* vorū se restignescă unū poporū întregū!

Care este poziţiunea noastră suptū imperiulū hidosulū dualismū, dreptulū nostru, garanţia numelū nostru de Romăni, a limbei şi iudividualităţii noastre naţionale, în patriele române, supuse prin violenţă şi dreptulū celui mai forte, — prin ficţiunea unei legalităţi, — dominaţiunei maghiare? Ne o spune legea naţionalităţilor, votată în Camera din Pesta la 1868! ne spune arbitrara încorporare a Transilvaniei cu Ungaria! Ne spune terorismulū austro-maghiarū; morala în justiţie şi administraţiune, violarea consciinţei, persecuţiunile infuriate, întemniţările continue, procesele de presă, procesele politice de les majestate, conspiraţiune etc., intentate diarelorū, preoţimei şi elitei române!

A se numi Romăni pe milenarulū său pământū, este crima de trădare! a protesta

contra ilegalei *Uniunii*, este rebeliune; a respinge amestecul maghiar în biserică și școala română, este prodițiune; a cultiva limba română prin școli și asociațiuni literare, este daco-romanismă, prin urmare crimă de stat!

Pronunțamentul de la Blaj urmărit; Adunarea de la Temisora și Mercurea ... suspectate și urmărite; subscriitorii pronunțamentului traduși la bara justiției sub acușare capitală de prodițiune, conspirare, tulburare, etc.

Acosta este fisionomia stereotipă a despotismului imperialo-dualistic!

Maghiarii, oligarco-feudali, pretinsii persecutați de ieri, deveniți astăzi persecutorii națiunilor nemaghiare — din Ungaria poliglota, — precumpanatore în Transilvania, Timișana, Marmatia și Biorea română; în Croația și Dalmația croato-italiană, în Slavonia și Sirmia Slaviană, — știu prea bine că totu ei au fost în vechime autorii sistemelor de opresiune; ca ei sunt cei ce au rădicat esafodagiul pentru Români și la 1437, 1514, 1784 și la 1848!

Acelu abis stă și astăzi deschis spre a devora — de s'ar putea! — pe Românii ci-

salpini din Tibiscu pînă în Carpați! Pietatea lor nu se mărginesce cel pucinu aci, ea trece Carpații și se opresce numai în marea Negră; de multă ideea de predilecțiune, ideea de cucerire s'a făcută cropă în creierii visătorilor aventurieri; istoricul Michov ne spune că la 1429 a propusă regele Sigismund (celu bătut în resboiul cu Domnul rom. Mircea) în conciliul de la Luca, sterminarea Românilor în interesul creștinismului papist! *Ce orôre! Ce injurie sacrilegă!!*

Atunci marii noștri s'răbuni, atleții lui Cristu, le-a răspuns întrun limbagiu care face gloria istoriei romane; noi astă-zi le dicem cu calmul conștiinței luminate: *Opriți-vă! nu uitați că supliciul se usuază, cușitul se tocește și legile se pierd în oceanul proprielor lor escese!! Nu uitați că interesul occidintelui latinu nu va pute se adere la proiecte cari aru pune în ces-tiune naționalitatea română, existența propriului său elementu în oriinte, pentru care Franța și Italia și-a vîrsat sîngele sub mură Sevastopolei! Nu uitați că principiul de solidaritate, sentimentul, dreptul și datoria de conservațiune chiamă poporele Eu-*

ropei, în numele umanității și a libertăților repudiate la Viena și Pesta, a democrației falsificate, restignite, încatenate în interesul castei dualistilor feudali, — la uă solidaritate, care este *caritatea socială* și legă omenirea prin legătura misterioasă, care face din ea ună *suflet* și ună *corp*. Nici voiața cuceritorilor din toți timpii, nici tratatele santei alianție, nici legile usurpărilor, și nici crușimile, terorea, despotismul autocrației, n'aș putut în trecut și nu vor puté în viitor stermia uă națiune valoroasă, uă populațiune de 12 milioane, legată prin comunitate de sânge cu gigantica familiă latină din Occident! nu vor puté face se dispară țeri și hotare, care țin în sênul lor *monumentele gloriei latino-române* din toți secolii!

Italia, ca și fiica sea *România*, a vëndut pe *Vandali*, *Goți*, *Gepidi*, *Huni* și *Longobarđi*, și n'a perit! *Italia*, ca și *România*, a ășit din diluvul lunei barbare, conservându-și intact și *tipul latin*, și *virtușile străbune*. .. *Italia*, demembrată pêne la 1859, a devenit la Magenta și Solferino 1859 la Sadova 1866, dia sim-

pla expresiune geografică ce era — după cre-
dința marelui bărbat de stat *Palmerston* —
un *corp* majestos; în acel *corp* bate
uă *ânimă maternă*; mâne suflarea mumei
duiose peste *România*, îi va da nouă viața,
și încălzind-o la sênul sêu eroinu, va spune
lumei că originea naționalității române nu s'a
perdut în nôptea secolilor, după cum a-
secura cancelariul *Neselrode* la 1848, prin
nota sea către puteri... Pênă atunci res-
punsul nostru la tôte fără-de-legile barba-
riei moderne, este și va fi: *Virtutea ro-
mână pururea învinge!*

II.

Monumente istorice.

„Par l'histoire est comble le
„vide d'affections reelles, deso-
„lation de la vie; par elle aus-
„si sont dirigés vers un noblé
„but l'amour et l'admiration qui
„deviennent la cause de tant
„de peines s'ils sont ignores ou
„mal compris.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Qu'nu tyran élève des py-
„ramides en temoignage eter-
„nel dr son orgeuil, l'histoire
„y gravera plus durablement
„que sur le granit, ce qu'elle
„coûterent de larmes a un peu-
„ple opprimé; enfin au juste
„enchaîne, elle montrera les
„couronnes tardives mais sûres,
„mais immortell qu'elle reserve
„a la vertu. C. Cantu histor
„universell T. I p. 5.

Dacă națiunea română a fostă nedreptă-
țită în decursul secolilor și pănă în tim-
pii moderni; dacă a fostă reu înțelesă și ig-
norată, cauza ni se pare a fi că istoria ei

na pătrunsă nici măcară la occidentulă latină; cu toate acestea, ea este plină de monumentele unui eroismă clasică, și reprezintă în același timpă eterna columnă, pe a cărei granită se vedă gravate și virtuțile și supliciulă poporului română martiră.

Consultată această istorie ne va explica fenomenulă existenței șale milenarie, salvate din naufragiulă imperiului romană la răsărită, și se va recunoșce securamente, mâna providenței în miraculoasă și salvare din oceanulă evului haostică; mai multă încă, se va recunoșce misiunea ce și este rezervată la *Carpați, Marea-năgră și Balcani*; în fine se va cunoșce și precifulă cu care poporulă nostru și-a conservată geniulă și patrimoniulă său latino-romană, precumă și valărea sa în luptele suportate cu seculari săi opresări!

Modestia și caracterulă sombru ce distinge pe romăni, nu și-a permisă a se prevala cu capitalulă victoriiloră și sacrificiiloră săle din timpă, susținute în interesulă civilizațiunei și a creștinismului, pentru a obține dreptă resplată corăna imortalităței, dăr

nu se poté astepta în secolulă XIX, la ună nouă supliciū!

În fația lui, resignațiunea ar fi uă crimă de sinucidere, mai alesū cândū impetuositatea pretențiuneloră austro-magiare, bate la porțile năstre și vechiulă procesū se redeschide; ne vomă face dărū datoria usuândū de dreptulă defensei, și vomă apela la memoria istoriei suverane, spre a demonstra cu autoritatea ei, și causele vecheloră năstre diferite, și capitalulă vitalității la fie-care din aceste două popóre.

Respectulă pentru propria năstră istoriă face prin sine imposibele transgresiunea verității; altū cumū, relevarea sēū mărirea virtuțiloră naționale, n'ar poté servi în nemicū unei națiuni după noi, cândū ele se vorū fi perdutū în *H'olocaustulă Viciulă*. Ne vom feri dărū, în interesulă nostru bine înțelesū, a scădea sēū a mări puterea morală și valoarea națională, fie la români fie la maghiari; cu atâtū mai multū ănsă vomă înregistra fără superare, rectificările ce ne vorū veni, destulă numai ca ele se fie probate prin fapte cunoscute sēū fondate în istorie!

Prealabilmente venimū a ne splica asupra

două puncte meritorie, pentru a nu fi rău înțeleși la lectorii noștri amici și neamici; primul punct este Usul nostru obișnuit cu numele naționale de „popor maghiar sâmb” „națiune maghiară” luat în mod generic, un Us care face a se identifica fără voia noastră, în toate, poporul maghiar propriu zis cu Castele feudalo-oligarho-maghiare, unu ce cu totul distinct în ideea noastră; adevărul însă fiind că, în realitate și în fond așa dicându, puternica casta oligarhă, înconjurată de sateliții sui, nobilii minorum gentium, și-a luat misiunea a conduce pururea, chiar și sub masca constituționalismului simulacru, destinele poporului, și a-l reprezenta „per fas et nefas,” noi ne am vedut avertisă la indicatul Us cu risicul unei posibile confuziuni de asemenea natură; pentru noi el (poporul) rămâne cea-a ce pururea a fost: instrumentul automat și inert pus la dispozițiunea fanatismului speculatoru! — Secundul punct este, că veri de câte ori am atins vicisitudinile timpilor trecuți, atrocitățile și perversiunile opresorilor usurpători, am avut pururea în vedere pe veritabili autori, și prin urmare n'a potut

esista în intențiunea noastră imposibilul, a face un *atlet* din poporul maghiar, a cărui valoare morală și națională de multă nu mai este un misteriu pentru noi, cari l'amă deplânsă chiar și în mijlocul suferințelor noastre, pe când el, condus de pasiune împrumută braciul său călăilor nostri, — cunoscându-l prea debile și izolat pentru dăile nefaste care-l așteaptă și pară a-l urmări ca umbrele sinistre; pentru noi dicu, cari l'amă vădit pururea deconcertat și resignat în fața celui mai mic pericol, fără ca să fim avut ocaziune a-l și pute admira în momentele de acțiune și eroism!

Alios ego vidi ventos, alias prospexi procellas! amă pute dice vorbind în limba metaforică a strebunului nostru *Cicerone*, când după 18 secol de lupte, învingeri și aspre încercări s'ar presupue că temerea de concuiste său de superioritatea națiunei maghiare este mobilul preocupărilor noastre! Crivățul *Austrul* și *Ungurul* au suflat mereu peste națiunea română fără a o pute mișca din loc! din contra, desastrelle multiple și

continué aũ făcutũ puterea ei; fără a scãdea în proporþiunea numerieã, poporul românũ a eșitũ din tũte luptele, gracie românismulũ seũ fermecãtorũ, mai giganticũ, mai fortificatũ în conștiinþa misiunii sele, în credinþele strebune.

Vomũ releva caracterele distinctive ale superioritãþei în cestiune, și vomũ fi cei din d'antãiu a recunósce superioritatea poporului maghiarũ, la prima ocaziune ce ni se va infãþișa, fără privire la diferenþele nũstre și în contra chiarũ a testimoniului ce ni-lũ da invãþatulũ *Duperer*, în scrierea sea „Les peuples de l'Autriche et de la Turquie, editã la Paris, 1850, unde ðice cã Romãniũ nu numai aũ ajunsũ în sciinþa, arta și industrie, pe ðimpilatorii sui, dẽrũ cã a întrecutũ și pe Serbo-Croãþi și pe maghiari! În totũ casulũ ẽnsã discreþiunea nu ne va reþine a continua sujetulũ nostru, prin a demonstra în acẽstã parte a scrierei, cã urmãrile austro-maghiare, înþelegemũ a triumviratului: *Beust-Deak-Andrasy*, contra naþiunii romãne și slave, este mai multũ de cãtũ barbarismũ, este perfecta negaþiune a moralei și a conștiinþei! Este în definitivũ uã

provocațiune nepolitică, adresată întregului orient!

Acestă procedeu nu va profita, nici Dinastiei Habsburge nici poporului maghiar, d'oră va precipita esplosiunea vulcanului, a cărui cr tere începă a se deschide, gracie politiceii agitate de la Viena și Pesta.

D. Andrasy, — era se d'icemă d'omna Andrasy, uitându că nu suntemă în timpăii lui Ludovică XV, ca se avemă a face cu uă madame Dubary, care a sciută prin grațiale fermecătore se țină pe gentilulă rege în voluptuosul repaosă, p'ene la terminarea primului actă de desmembrarea n'fericitei Poloniă, — docilulă prefectă a d-lui Beust se nu uite că distrugerea nu este uă construcțiune, și că ună edifică rădicată pe ună terēmă sub-minată și construită din material eterogenă, cade în ruine și elle potă devini mormântulă propriului s'eu poporă; în fine că *Romănia* chiară și cea călcată, nu este în condițiunile din ană 1777 și 1812, și nici a Poloniei, ca se se potă împărtăși Ungaria poliglotă din corpulă și sângele martirei, precumă, sa împărtășită pietosa imperatrice de eterna memorie Maria Theresia

cu lacrimi în ochi, din sângele și corpul Bucovinei și a Poloniei, devorând'ule în interesul echilibrului european, și imitându în justele ambițiuni Ruso-pruse, după cumă avé aerul a se scusa.

Națiunea română nu se tormentă, nu se închiătă, nu face cu unu cuvântu casu de grandioșele proiecte de la *Viena* și *Pesta*; ea scie că nu pôte fi nici în interesul latinității occidentului, nici în interesul dinastiilor neolatine, căderea românismului în oriintele europiei, și în locuirea lui cu uă stirpe izolată în sinul propriului său teritoriū și mai multă încă în afară.

Consangeniī nostri latini nu vorū perde din vedere esemplul fenomenale care ne reaminte istoria Romei din epoca decadenței!

Amū putea susține cu multu adevérū, că existența poporului românū în Dacia Traiană după căderea imperiului la apusū și răsăritū, este unū monumentū istoricū fenomenalū și instructivū, căci pe de uă parte atesta puterea de vitalitate și rezistența, la strenepoții vechilorū coloni, érū pe de alta probă la evidență, că abandonarea Daciei traiane, n'a salvatū imperiulū nici la răsă-

ritu nici la apus; acestu monumentu fenomenal este semnificativu și in altu sensu, elu va se dica că decretulu providenței este ca orientulu se remănă latinu, și occidentulu reconstituitu, își va face datoria, și nu va întârzia ași împlini misiunea!

D. *Andrasy-Deak* seü și *Tissa-Giezy* facu reu a continua uă politică agitătoare, egoistă și exclusivistă, care în primul ordin desbină națiunile, și in secundulu ordinu serva interesele castelor prin eminența, menținendu și consolidandu uă star feudală, nențelăsă întrunu statu pretinsu democrat; facu reu a se da instrumentu în mâna unui bărbatu de stat, strainu de aspirațiunile, de sentimentele intime, de vederile și credințele politice, de tradițiunile națiunei maghiare; rezultatele acestei urmări condamnable, voru proba carându seü mai târziu, că unitatea politică maghiară prin înlăturarea și escluderea națiunelor nemaghiare, este imposibilă și fără durată; mai multu încă ea va instrăina majoritatea populațiunei care la rândulu ei, in momentele supreme îi va refusa totu concursulu, și atunci se va vedé că pretinși bărbăți de stat au deservitu

causa propriului lor popor, prin politica perfidă și aventuriósă ! Noi întrebăm :

Ce bine are se rezultate pentru maghiari, din urele și agitațiunile alimentate în Ungaria și Transilvania, prin escese, arbitragiū și spulbărări la națiunile nemaghiare, în numele și sub firma poporului maghiar ?

Ce va urma mâne cândă imperiul vedându-se amenințat la existența sea, nu' va mai conveni uă politică hasardósă și fiindă constrinsă în facia animosităților, a renuncia la dēnsa, va sustrage națiunei maghiare după vechiul principiū, favorile de astădi mărginind'o în limitele strictului ei drept ? . . .
întrebăm :

Ce va face națiunea maghiară, cândă mânc uă nouă combinațiune europénă va chiăma tóte popórele la viéță și activitate ? Cândă cu alte cuvinte, dreptatea de mâne va face se înceteze nedreptățile de ađi, la națiunile nemaghiare ?!

Ce va face națiunea maghiară, cândă ea desceptându-se intruă đi, din starea visionară, va vedé abisul imens și va voi să-și prefacă modul regimului, ca se ducă uă viéță a sea proprie, renunciându la uă pre-

dominațiune ecuvocă, ilusorie dără costisitoare și precarie, care îi cere în schimb independința, și nu-i permite a'și face ea destinele sële, a dispune singură de averile ei de sângele ei, rădicându-i dreptul de inițiativă în propriă sea casă; și cându la cea mai mică încercare de desfacere, de acțiune se va vedé în fația națiunelor nemaghiare, de unū numărū întreitū mai mare, unite tôte prin comunitatea de suferințe, tôte agitate și inspirate de unū sentimentū eminamente ostilū causei maghiare; nu va fi forțată, întrebămū, a priimi condițiunile de gracie, de la autorii dualismului monstruosū, care fură consciința, și-a splóatatū credulitatea și orgoliulū naționale?

Dérū este imposibile ca IV milioane de maghiari se domine asupra XIV milioane aprópe de nemăghieri; cu atâtū ánsă mai probabile și mai de temutū póte fi, că maghiarii, aseđați fatalmente între Germani și Slavi, se se pérdă cū uă picătură de apă întrunū Oceanū! (1)

(1). Diarul german Zukunft dice în No. 23 din 1868. „Zwischen Slaven und Deutschen Gestellt Können die Magyaren wie ein tropfen Zerfließen.“

Cea mai mică criză, cea mai mică prefacere, și abatere din calea politicei actuale, care nu poate avea durată în lipsă de elementul armoniei și în condițiunile animosităților adjunse la culme, va vedea și Europa și ânsă-și națiunea maghiară, în ce consistă valoarea ei, câtă compta puterea isolatului popor maghiar propriu șiș.

Un mic *experiment*, un fapt de *dreptate* se se face, după cum neapărat va urma a se face națiunelor nemaghiare, și se va constata la evidență, în mod matematic, că valoarea maghiară fusine nu oferă nici Europei nici națiunii maghiare cea mai mică garanție de viață.

Ungaria și-a avut independința și alianța Transilvaniei, „înțelegem cele trei națiuni conjurate din 1437!”

Ungaria a avut regi bravi și belicoși, pe un *Carol Robert, Ladislau I. et. II, Geiza, Bela IV. Sigismund. Matea Corvin etc.*

Cum de și-a perdut independința? Cum nu ne arată istoria Ungariei uă singură învingere măreță? Ocaziune nu i-a lipsit, voința de cucerire a fost exclusivă preocupă-

șune alu orgoliului său, și se pretinde că eroismul și resbelul este în natura maghiară, în caracterul său național! Noi nu vom contesta aceste calități, dărूं ansă istoria Ungară constată în imparțialitatea ei și cu autoritatea celor mai distinși croniciari, cumu este *Thurocy. Fejer*, și *Pray*:

Căderea fatală de la Mohaciũ; căderea armelor maghiare în tôte resbóiele cu *Turcii* și *Românii*; în specie.

Căderea și nimicirea totală a regelui Carolu Robert, la Severin anulũ 1330, unde venisă cu armia sea se ocupe Banatulũ Severinului ce și lũ arogasă Bela IV. (*Thurocz* croin: hung. 77). Căderea lui *Sigismundũ* la 1392, în resboiulũ cu d. roman. *Mircea* (1).

Căderea armelor aliante polono-Maghiare la Cosova, condu-se de regele Ladislau polonũ și Joane Huniadi.

Căderea lui Ladislau II, la turnulũ-Roșu, anulũ 1493, în resbelulũ cu Radu de la Afumașĩ, susnumitũ Numa Românilorũ.

Căderea lui *Matea Corvin* (bravulũ bra-

(1) Rex vero ipse cum paucis per tuitionem suorum aliquorum fidelium vix evasit, dice *Turocz* în cron. Hung. c. 17 p. 7.

viloră) în luptă cu eroul secolului XV. *Stefan-cel-Mare*, surnumit Atletul lui Christu (numire dată de pontificele Romei) despre care eruditul istoriograf E. Quinet dice că ține în mânele sêle cheia de la porțile Europei și le închidea, cândă pericolul amenința Occidentul!

Nu voimă prin micul nostru resumat statistică, a escita spiritete deja agitate sêu a mări urele rădicate de d. Beust și prefectii sâi: Deak-Andrasy, la suprema potentă cu scopă de a provoca și realiza uă divisiune fatală între Români și Maghiari, dără avemă și datoria și dreptulă a lumina situațiunea, avisândă la monumentele istorice din recentulă secolă.

Mai avemă dreptulă și datoria se ceremă în acestă procesă redeschisă, eroice și belicosei națiunii Maghiare, se ne arôte și ea în susținerea pretențiuneloră de virilitate, și valôre preeminentă, *ună spectacolă măreță* ca celă română de la *Călugărenă, Resboieni, Turnu-Roșu, Boica, Scheia, Dumbrava-Roșie, Severin, Bêrlad, Racovita Baia și Sucéva: Sparta, Atena și Corintulă Româniloră!!*

Uă națiune care adată lumei atleji ca *Mircea* surnumitū *Romulū* alū Romānilorū, *Vlad Ţepeş*, *Radul* (de la Afumaşi), *Mihail* bravulū, *Stefan-celū-Mare*, *Petru* şi *Vladū V.*; *Mihail Basarabu*; uă națiune care sa ilustratū prin triumfele reportate asupra lui *Bela IV*, *Ladislau I et. II*, *Sigismund*. *Carol Robert*, *Matea Corvin*; asupra lui *Murad I*, *Baiazet I*, *Mahomet II*; asupra regilorū Poloniei: *Ladislau* şi *Cazimir*; in fine asupra chanului tatar *Mengli Gerey*; neapăratū a datū probe de valōrea sea rădicatū la apogeulū gloriei! Să fie bine constatatū, că facēndū această istorie in micū resumatū, nu înţelegemū a da vecinilorū maghiari avertismente şi nici a le imputa nefericirile culese pe câmpii de resbelū, seū a le diminua importanţa, veri câtū de necunosutā arū fiea istoriei.

Singura datorie d'a face ca latinitatea Occidentului, şi Europa modernă se recunoască cumcă nu se respălătesce unei națiuni, in secolulū XIX cu acte de barbarismū, pentru virtuţile, serviciile şi sacrificiile sele, unei națiuni care a sciutū se ţină susū drapelulū

civilizațiunei cu preciful sângelui său în timpul barbariei, cândă furia Osmanilor și nomadismul tatară inunda lumea crescină.

Că nu pôte fi interesul familiei latine a se tolera despoiere și sugrumarea romănismului în oriintele Europei; ceia ce altcum ar și fi absolută imposibile.

Că nu pôte fi faptă umană și nici crescină, trădarea causei și umilirea națiunei romăne, dără că este uă crimă sacrilegiă cândă umilirea ne vine de la frații de ună sânge!

Francia ca și Italia, ca și Ispania cată se scie că ceea ce se face cu Romăni în *Dacia Traiană* cu ajutorul imperiului Habsburgă, incurgiată și elă prin indiferentismul culpabile ală Occidentului, este ucidearea influinței latine la Carpați și delta Dunării; mai multă, este resbunarea asupra spiritului latină ce purarea a domnită în acest oriinte abandonată, și a domnită precumă va domni și în viitoră, prin strănepotii vechilor coloni traianici!

Hadrian și-a resbunată de gloria divului Cesare Traian, și în spiritulă său de gelosie a rēdicată colosala punte, abandonăndă Dacia!

Ce motivă de resbunare pôte se esiste la francia, Italia și Ispania, ca se facă serviciū Austriei, în dauna și prejudiciulă romăniei; serviciū care în fondă și în definitivă ară profita Rusiei!?

Cesarole de la Seina, cunósce prea bine ce valóre potă avé insinuațiunile perfide Austro-maghiar~~e~~ în ceea ce ne concerna; scie ca Romăniū ținū cu viața la origina latină, care face gloria și tăria lorū!

Este uă ironie, a tacsă pe romăni de rusofili și ar fi uă malitie a se da credămēt insinuațiunelorū tendențioase în acestū punctū, precumū este uă crimă a se scusa indiferentismulă, faciă cu crimele ce se complinesc în oriinte, subtū ochii Occidentelū civilizatorū!

A se ucide catolicismulă Italiei în numele catolicismulū, nu pôte fi nici catolicū nici sacordotale!

A se ucide latinismulă romănilorū în Dacia, nu pôte fi unū faptū de civilizațiune latină, și cu atâtū mai pucinū unū faptū umanitarū!

Francia ca și Roma este poporulă care a făcutū mai multū pentru umanitate!

Face-vomă noi excepțiune în marea umanitate, a cărei drepturi au fost pururea protejese de Franția?!

Nu avem temere de proiectele Austro-Maghiare, precum nici Franția nu poate avea interesul la un imperiu Austro-Maghiar până în Marea-Negră, nerealisabile pe câtă lumea va sta!

Franția și Italia nu vor să fi fratucide ca se vândă pe români, Austriei și Maghiarilor!

Nu poate fi România nici preciful alianței Austro-Franco-Itale, nici preciful alianței Ruso-Pruse!

Nu poate fi nici just, nici moral, nici ecuitabile, ca noi Români să plătim căderea imperiului Mesic, și rușinea armelor Habsburgo-lothringe la Magenta, Solferino, Sadowa și Koniggratz!

Interesele noastre nefiind identice cu interesele Austriei, Prusiei și Rusiei, nu poate exista cel mai mic motiv ca noi să plătim mărirea Prusiei în Germania și a Rusiei în Polonia!

Nu ni se va cere să plătim noi Austro-Maghiarilor, drepturile Italiei asupra Romei și asupra Tirolului italian, precum s'a fost

proiectatū, pentru rușinea gîteî latine, ca se plătimū precifulū de rescumpărarea Lombardo-Veneției!

Nu se va poté resbuna Sadova pe capulū nostru, după cumū are aerulū a pretinde cancelariulū Beust și prefectulū sēū Andrasy, căci uă asemenea resbunare arī profita esclusivminte numai colosului de la Nordū, cu voia fără voia Austriei!

Nu! Dreptatea din trecutū nu va poté fi partea nōstră și în acesti timpī modernī!!

Uă H'ungarie mare, pēnē la Marea Négră, cu absorbirea elementului latinū, este uă chimcră în conceputulū triumviratului Beust, Deak, Andrașy!

Tentativa cea mai mică ce sarū face în acēsta direcțiune, nu numai că va provoca uă unire și solidaritate la tōte popōrele oriintelū, dērū va arunca securamente pe slavii Austriei și Turciei în braciile gigante a le colosului de la Nordū; în cātū pentru noi romānii, pōte fi occidentulū latinū bine încredințatū, că armele cuceritōre austro-maghiare, nu ne va surprinde divisați și stāndū cu mānile încrucișate; nu, ele nu vorū lua uă palmă de pāmēntū romānescū

fără lupta desperată, fără a fi udată cu sânge și prefăcută în cenușă ! Patriotismul român a știut să dea lumii, un *Corintu*, și să desvâlte eroismul *Spartan*, în timpî clasici, elu va ști a se rădica în supremele momente, și pănă la deliriul patriotismului de la *Arcadion* ! și va face prin eroismul său să trecă totă familia latină cu noi, contra cotropitorilor noștri, său că Diluviul oceanului infuriat ne va înghiți pe toți !!

În van sunt toate încercările d-lui Beust-Andraș a în depărta de la noi prin calomni și insinuațiuni perfide, simpatiele și încrederea consangienilor noștri !

Poporul *Franciei* și a *Italiei*, nu este poporul vechiei *Iudea*, din stinul ei nu va eși un *Iacob*, ca să trade pe fratele său *Esau*; nu va eși un *Iuda* ca să vîndă pe *Cristu*. și *Cristu* este un popor ! precilă vînderei lui *Iosif* n'a profitat seminției lui *Esau*, precum n'a folosit poporul *Israelu*, talantii lui *Iuda* !

Francia, Italia, său și Prusia, vîndend pe romani ari vinde sângele lor, (Prusia avend pe tronul României un membru al fa-

millei sale), și curându seă mai târziu, ară
avé același folosă, ce l'au avută frajii lui
Iosif și în urmă fi lui *Israilă* !!

Trecutulă nostru a fostă crudă în seco-
lii barbariei Vandală-Gepido-Huno-tatare, déră
multă mai crudă ară fi pentru noi, doctri-
nele umanitare a modernei civilizațiuni, care
ară admite traficulă de popore și teri, după
cumă tolera fără-de-legile și atrocitățile ma-
ghiare în *Transilvania*, *Banată*, *Mar-
matia* și *Biórea* !

Minciunea doctrineloră din trecută, a
ecuilibrului europeană, în sensă dinastică, și
a frontiereloră naturali, în sensă egoistă și
concuerantă, era uă *minciună*, dér ea se a-
dresa la ignoranța popóreloră, adormite prin
fermeculă prestigiului de putere și ală prin-
cipiului divinității !

Dreptulă barbară a *concuistei* era *min-
ciună*, déră acea *minciună* își avé uă de-
visă pronunțiată, și se fonda pe *drep-
tulă celă mai forte*, dominantă în acei
timpă !

Dreptulă Teocrației, *minciună*, déră era
minciuna rădicată la uă *Dogma* !

Care este însă fermeculă, prestigiulă și

rațiunea minciunei mascate, din timpii modernă? să fie ore: *sfidul* și *cinismul*!!

Principiul de naționalitate, este singura religie care poate conveni Europei moderne, popórelor și dinastiilor!

În acestu semn, națiunile voru învinge!

Speranța și credința animelor bine simțitoare și prevedătoare, este fermă că suvenirile sângeróselor lupte din trecut, care a divizat Europa în detrimentul popórelor, voru face întrua diē posibila apropierea, armonia și înfrățirea națiunilor, și ele la rëndul lor, voru face prin puteri întrunite a se ține comptu de sacrul dreptu al omului, și a se respecta dreptul popórelor, călcate în picioare și sacrificate în totu decursul secolilor trecuți, pêne la marea revoluțiune francesă, care a pus germenul unității Italiei, efectuate la 1859, la unitatea germaniei de Nord, complinite în anul 1866, și din care va eși curëndu seú mai târziu „unitatea latino-romană, la Tibiscu, Carpați, Marea-Negră și Balcanu, unde și-a vërsat eroica familie latină, și eomorele și sângele, spre a și implini misiunea providențială în oriintele Europei!!

Acele comori uriașe, acelă sânge nobile nu s'a versatū pentru ca să se întărescă puterea unei stirpe asiatice în Europa, ci ca să latinizeze în definitiv, orientulū prin ginta latino-romană, ajunsă astăzi la mărirea numerică de XII milióne !

La 1857, după căderea Sevastopolei, vedendū pe eroica Francia imperială, rădicată la apogeulū gloriei, și insocită de muma Italie a nemuritorelui Cavour, ocupându-se de destinele romanismulū în Oriinte, ni se părea că auđimū pe tótă cinga carpaților de la Delta Dunărei și muntele *Hemu*, resunândū ca unū Echou martiale, cantulū legionarilorū români: *None tibi dixi Decebale, funestum lacescere Herculem est; Non rectefecisti Tua ipse; Quod jaces manu, sed Te, utcumque vicit Caesar etc*; repetatū de legionarii Franciei și Italiei victorióse, condusi subtū vechea și gloriósa „Aquila romana;“ cramū transportați în timpii de mărirea Romci, și în estasulū nostru, deșteptânduni-se speranța într'unū viitorū apropiat, ne-amū îndreptatū privirele spre „Csarele de la Seina,“ cerendū de la „celestulū oracolū,“ să ne devine „însemnătatea Meteo-

„relui, ce părea că s'arata din nou pe ori-
„sontele romană.“ 1)

Acelă „Meteoră“ va reapare curăndă, căci
elă este „Stăoa romanismului,“ care are uă
vieță de 19 secole în acestă Oriinte.

Puterea vitalității române este un „fno-
men,“ este „misteriulă lui Dumnezeu!“...
Gottii, Alanii, Marcomanii au dispărută ; Ge-
pidii, Avarii, Sarmatii, Cațarii, Hunii, Tata-
rii au perită, și „romanulă stă nemișcată!“
furia musulmană sa infrântă ; „Romanulă
stă!“ Polonia a dispărută, „Romanulă stă ;“
Hungaria arpadiană a cădută, „Romanulă
stă“ la vechiulă seă cămină din „Tibiscă“
pene în „Hemu,“ vorbindă aceiași limbă,
păstrândă aceleași tradițiuni, moravuri, dati-
ne, speranțe și aspirațiuni ; este „fenomenă,“
cândă acelăși Doine cāntate, aceiași Horă
(Chorea) danțată pe țermurile Tisei, le auđi
și le veđi la Dălta-Dunărei, pe vėrfulă Car-
paților și pe Alpii Hemulă ; pe cândă ma-
ghiarii, Secuii, Svabii și Sasi, în Hungaria
și Transilvania nu se înțelegă, două districte
vecine, nici la vorba, nici în datine.

1) Veđi Disertațiunea istorico-critică despre o-
rigina romaniloră din Dacia Traiană. De V. Ma-
niu, t. II. p. 357—1857.

Adversarii și oșiresorii noștri să nu acuse divinitatea pentru acestu miraculosu misteriu, ci să înțelegă că „Romanul” nu pôte peri și să se închine la decretul divinu ! să recunoscă în definitiv că Terorismul, esesele barbariei, conjurațiunile, asupririle, legile feudale, arbitrariul revoltatoru, temnițele și mórtea n'a potutu nici în trecut și nu voru putea în viitoru stermina și ucide pe „Romani.” — Aplicate ele astăzi suptu forma nouă, suptu masca democratismului mincinosu și falsificatü, cu furia celui mai cumplitü terorismü degisatü, denota uă stare de barbarie detestabilă în timpii modernei civilizațiuni.

Abolițiunea legilorü din 1861 relative la independința Transilvaniei, și la constituirea națiunei române.

Incorporarea silită și arbitrară a Transilvaniei române cu Ungaria, fără voința poporului românü (care constituă marea majoritate a populațiunei) și chiarü contra solemnelorü séle proteste.

Abolițiunea legii electorale, sancționată la 1861 ; inlocuirea ei prin legea feudală din 1437 care esclude pe romani de la viața politică.

Repunerea în scena a vechei alianțe : Maghiaro-Secuio-Sassona din citatul an 1437 1) contra romanismului, în fine

Carta blanca (Asediu degisat) dată ministeriului maghiar Oligarho-feudale, de către majoritatea oficiosa și oficială, oligarhica a Dietei (camerei) din Pesta, ca să trecă prin sabie și foc Transilvania română, și suspendându toate legile în privința popoului român, să-i nebusască vocea și țipătul de indignațiune ! Tote aceste fatale mahinațiuni, acte de terorism, concură a face să se convingă Europa, că în Hungaria și Transilvania domina civilizațiunea Arpadiano-Hună, și servă a lumina situațiunea, subtă toate puntele de vedere.

Capitalul Dualismului — de care nu se potă felicita maghiarii bine simțitori — va deveni, judecându după escesele ce se pe-

1) Veđi diarulă „Albina“ din 1868 No. 6 și fôia germană : Siebenbürgische Blätter No. 17 din 12 Ian. 1869, publică proiectul de alianță și ăice că „să cere numai ca Nemții [Sassi] și Hungurii să fiă în legături strânsă, căci în alianță voră avea să suporte uă luptă grea, contra elementelor centri fugale [romane] ale țerei care suntă putinte și voiescū a realisa pe ruinele culturii-maghiaro-sassone, visurile molcomitôre de ună mare imperiū dacicū.

trecu, fatalu pentru națiunea maghiară ; de-ja merținerea lui este constisitoare, deja să resipesce cu prodigialitate sudorele și sângele țerei, fără a poté combate resentimentul generalu la poporele nemaghiare, și cu atâtu mai puținu a prentimpina erupțiunea vulcanului, prevestită de însuși patriotii maghiari 1), în sine fără a fi potutu impiedica aparițiunea „Pronunciamentului de la Blajiū,” și „protestele române“ de la „Timișora și Mercurea“ (din 1869) !

Este impudicu și puciu loialu din partea puținilor oligarhi dualisti, ași ascunde debilitatea și ororea faptelorū, scusându-le prin proiectele grandiose demne de alți timpī, și în fondū nerealisabile, dērū proprie în formă, a escita orgoliulū, vanitatea de mărire la poporulū maghiarū, cu scopū pre filantropicū de alū narcotisa !

Este neloialū a distrage atențiunea Europei luându refugiuulū la calomniī aruncate asupra națiunei române, precumū este orbia desperațiunei, a vedé în resentimentulū și

1] Veđi articoliī politici a d-lui Zvirkovits, și, apelulū anonimulū capitanū de Honvedi, publicate în jurnalulū „Zukunft“ din Viena No. 244, Oct. 1867 și No, 28, 1868.

oposițiunea energetică a romanilor Transilvani, timișiani, bioreni, marmatieni și crisani, contra dualismului și a esceselor maghiare, efectele și agitațiunile misionarilor din România liberă.

Nu; nu sunt „Misionarii României libere,” cari țin deșceptată conștiința română în acele patrii române! Dăcă ar pute fi vorba de „misionari,” apoi acei misionari, sunt în primul ordin, spiritul și geniul latino-român care face ea „limba, doina și hora” română, se fiă una și aceia-și la Tebiscu, Carpați, marea neagră și Balcanu! în secundul ordin este tirania oligarhilor maghiari, prefectii Sasonului Beust!

Națiunea maghiară, cu care noi simpatizăm sinceramente, ar face bine să-și alunge profeții mincinoși, și să-și reaminte, că veri de câte ori a fost condusă în luptă cu românii, a servit cauza oligarhiei feudale, și ea lăsată în voia ei, a trăit în perfectă armonie cu românii, chiar și din comunele mixte, pe când se sfârșia în același timp, cu conaționalii sui: protestanții cu catolici, catolicii cu protestanții maghiari agitați și conduși totu de aceia-și mână sacrilegiă și fratucidă!

Reulă ce se face astă-đi națiuneloră ne-maghiare și specialmente româniloră, va conturba perpetue repăusulă și pacea poporului maghiară, și mâne se pôte întorce asupră-i.

Capitalulă dualismului, fie secură națiunea maghiară, ei va devora substanța!

Décă românii aă uă destinată distinctă în cea-a ce concernă naționalitatea, apoi ei aă în acela-și timpă și uă destinată comună cu poporulă maghiară, amenintată de undele aceluia-și Oceană! face dără se ne ferimă de totă ce pôte aduce ună elementă de disoluțiune pentru ună ca și pentru alții, și urméză a ne lua de ausiliară sentimentulă justiției și a frăției, spre a îndepărta de la noi ună asemenea elementă.

Uniunea politică la ună poporă omogenă chiară, este precariă cândă-va lipsi uniunea de armonie, apoi cu câtă mai debilă debe se fie ea la naționalități eterogene!!

Lamennais đice, că este pentru toti locu pe globulă pământului nostru!

Noi ne facemă uă plăcută datorie, asigurendă pe vecioi maghiari că suntemă în privințele, purtați de celă mai amicale și pacifică sentimentă, dără ca starea de bar-

barie, creațiunea dualismului oligarho-feudale, nu pôte face onóre națiunei maghiare, onóre la popórele europeí civilisate și cu atâtú mai pucinú la occidentulú latinú!

Déca énsé vanitatea orgoliului și injustele ambițiuni — manifestate și cu ocașiunea încoronării din 1867 insultându-se drapelulú românú, „acuila“ latino-română; și prin eseele criminale patrate cu unú cinismú detestabile în transilvania; și prin violenta încorporare a transilvaniei române cu ungaria; și prin ostilitățile comitelui „Andrasy“ prefectulú lui Beust, ambițiuni ce și iéu uă esepresiune din ce în ce mai pronunțiată — vorú tinde a trece peste tóte limitele, noi la rândulú nostru, vomú sci a ne păstra vechele nóstre alianțe, și ținéndú în susú drapelulú românismului ce și are sorgința la Tibru ca și la Seina ca și la Ebru, vomú sci a ne face datoria de Románi.

Pënë atunci consiliemú pe națiunea maghiară se nu grăbescá a intona imnulú triumfului, și sá ascepte pêne vorú dispere părinții, mumele, bunii, străbunii, femeile, fii, nepoții, surorele, frații victimelorú de la 1848; pêne va peri națiunea română din

Tibiscu și pănă în Balcau, celă din urmă sufletă de română, și atunci, dără numai atunci, supraviețuindu-ne poporulă lui Arpad, își va poté pune în mișcare fanfarele invingerei

Se nu se uite ânsă nici la Pesta nici la Viena, că *Românulă* este *sfincsulă* care renaște din propria sea *cenușă!*

Acestă *poporă gigantică* striga de XVIII secole, sub mâna de feră ală apăsătoriloră sui, ca uuă altă *prometeu:*

Oră ce sară face voiă trăi!

Și *puilă* de leă *trăiesce mereă*; înfruntând tôte vicisitudinile și triumfândă asupra impilatoriloră lui; susținendă mereă uriașă luptă cu patru puteri mară, cu patru elemente ostile.

Evangelia ne spune în toți anii prin metafora divină: „*Cristu a înviată*“, că poporele nu se mai potă restigni!

Italia a înviată și fiica ei, România Cis-carpatină, nu va sta multă învălită în giulgiulă mormântale!

Triumfulă ilusoriă, raportată prin violenții și escese barbare, asupra Transilvaniei, este triumfulă Danemarcei asupra Sleswig-Holsteinului, este triumfulă Austriei asupra Lombardo-Veneției și asupra Ungariei din 1848—9!

Se nu uite statele vecine, — a disū marele nostru oratore și bărbatū de statū I. Brătianu, în memorabilu său discursū, rostit în parlamentulū românū la Noembre 1868 supt aplausele entusiaste a Camerei și a tribune-lorū — că atunci cândū vorū voi se înjun-ghe pe sora noastră (Transilvania) de dincolo, care este măritată (prin uniune personală) cu dēnșii, sângele ei le va stropi fruntea și mai curândū seū mai târziu *Francia* și *Roma*, cândū capitolulū va domni eră asupra *Italiai*, își vorū recunoște sângele pe fruntea înjunghiătorilorū, și nu vorū lăsa pe străne-potii lorū se pēră!

Înțelepciunea fiindū partea noastră cea mai bună, vorbindū cu Spinoza „*meliorū pars nostri est intellectus*“ — să ascultămū învățeturile ei, și ele ne vorū spune că celū mai mare obstacolū la apropiere, suntū suvenirile!

Ei bine, tirania din trecutū și presinte, a cărei concubină, a devenitū Hungaria prin voința oligarhiei, nu face de cătū a redesc-cepta ostilitățile din trecutū, suvenirile lup-telorū sângerose și a barbarismulū nomadū din timpii vandalismulū, transportându-ne în acele epoce de tristă memorie, reproduse în

noua edițiune ală modernului secolă, și ilustrate prin dualismul austro-magiară, hidosulă monumentă istorică ală triumviratului tentono-hunică: Beust-Deak-Andrasy.

Martirulă poporă română, care în mișloculă suferințeloră sele n'a primită a transige cu viciulă și imoralitatea civilizațiunei corupte, își va primi de secură de și târziă, cununa rezervată virtuței!

Primele note de compătimire și speranțe, ne le transmite uă animă francesă, anima sororă, pen'ru suferinda noastră patrie!!

„Quis te felicem quis te MOLDAVIA jactet,
„Quum videat durum colla, subire jugum?
„Quis te quis miseram versa vicé dicere posset,
„Virtutis cernens tot monumenta tuae?
„In duris virtus, at non in mollibus aequé
„Spectatur, lauros sanquine et usq: rigat.
„Ne dubites tibi palma frequens, tibi laurea multa
„Surgit, et est laudis plurima parta seges.
„Qui pressam narrat molimine demum
„Ex facili clatros rumpere posse monet (1)

NANCELIUS.

(1) Jean Baret. Histoire des Troubles de la Moldavie, à Paris 1620 compose sur le momoire de Charles de Joppecourt.

III.

Politica teritorială și Principiul de Naționalitate?

„Hoc est illud punctum quod „inter
„tot gentes ferro et igne dividitur? — — O
„quam ridiculi sunt mortalium termini! —
„Ultra Istrum Dacus non exeat; Strymo
„Thracees includat; Parthis obstet Eu-
„phrates; — Danubius Sarmatica ac Ro-
„mana distermine; . . . Pirenaeus me-
„dium inter Gallias et Hispanias jugum
„extollat! . . .

SENECA natur: quest: I: I p. 505.

„Les nations sont quelque chose dans
„le monde, il n'est pas permis de les
„compter pour rien, de les affliger dans
„leurs convenances, dans leurs affections,
„dans leurs intérêts le plus chers! . . .
„L'union des nations ne suffit pas de dif-
„ficulté sur la carte géographique. — I.
„DE MAISTER. Corespon. politique.

Strebunulă *Horatū* dice în poemele sele:
că D-deu a despărțit pământul de ocea-
nul dissociabile „*Deus abscidit . . . pru-
dens oceano dissociabili . . . Terras* 1)“
. . . voindu a înțelege prin metafora sa,
separațiunea elementelor eterogene, și con-
stituirea lor în corpuri omogene! . . . .
În sensu geneticu idea clasicului *Horatū*,
și are uă semnificațiune particulară; apli-

1) Horat. carm. I. 3.

cată ea la popore și la principiile moderne, va să dică: că dificultățile geografice nu pot împedeca *Unitățile* politice, la poporele omogene, legate prin comunitate de *nume, limba și origina, de suveniră, moravuri sentimente și istorie!*

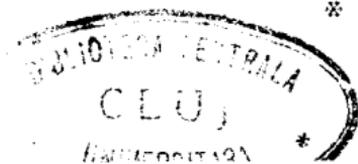
Ară fi eronată și pacină esactă a se da clasicei poeme, sensulă ce ținde *Hegel* 1) a 'i substitui prin răspunsul său la adresa citatei metafore.

Noi, în deplină acordă cu argumentaținea savantelă germană (*Hegel*), susținemă cu *Seneca* și de *Maistre*: că fluviile și munții nu potă constitui *frontiere naturale* între naționi; cu alte cuvinte: *limitele geografice* isolate, seă și *simpla comunitate politică*, nu potă face în sine și prin sine numai, bazele *nationalității*; nu potă prin urmăre face uă *unitate politică*, în sensulă modernulă dreptă publică *internaționale!*

Istoria ne spune ce a semnată, *teoria frontiereloră naturale*, la împilatoriă poporeloră din toți timpii; ne spune că nu

1) *Hegel. Natur Recht* § 247 p. 298.

„Die flüsse sind keine natürlichen Gräenzen.“ —

este uă singură națiune, care să nu'i fie datū tributulū de sânge!

Acēsta fatala doctrinā este care sancționā concuistele și spoliațiunile; consacrā subjugarea națiunelorū, și care, erigendū politica teritorialā în dreptū publicū, a proclamatū *dreptulū celui mai forte*, în interesulū cuceririi și a rapitorilorū concueranți.

Ecuilibrulū europeanū seū politica teritorialā n'a fostū și nu este — dice *D. Ortolan* 1) de câtū uă politicā de interese dinastice! — Unū principiu de solidaritate la concueranti!

Elū a fostū splotatū secolū întregi, fără consciința, fără restricțiune, splotatū în detrimentulū omenirii și a luminelorū, servinlū în același timpū, dreptū mijlocū la divisiunea popórelorū, gemēnde sub dominațiunea jugului de ferū!

Națiunea romānā a plătītū și ea fórte scumpū, și multū timpū doctrinele politicei teritoriale; *Bucovina, Basarabia și Banatulū timișianū*, rupte din cóstele Moldovei și a le Banatului Severinū, aū fostū devorate totū în interesulū aceluiașū ecuilibrū politicū!

1) Dicționar: polit. de M. Blok, p. II pag. 90 4.

Providența va face însă ca ele să nu pătă fi mistuite, și avem ferma speranța că criza inflamațiunii și a cangrenei nu va întârția a produce efectele vomitive, în stomacul monstru, derangiat prin operațiunile ce îi saū aplicatū la Sevastopole, Solferino, Magenta și Sadowa!

Acea politică teritorială și-arū fi continuatū multū timpū ravagiile sângerose, déca desceptarea popórelorū arū mai fi întârziatū; astăđi ea stă în luptă cu sacrulū și divinulū principiū de nationalitate, principiū fondatū în suveranitatea popórelorū! . . . Care din ele va triumfa?.... ânima si ratiunea ne spune, că istoria durerosulū trecutū nu se va mai repeta!! . . .

Evenimintele recinte aū probatū, că uă politică întemeiată numai pe elementulū fizicū (teritoriale), nu presinta garanții de durata și stabilitate, nici măcarū pentru interesele dinastice; că în specie, *politica teritorială*, este supusă prefacerilorū continue, și depinde absolutamente de la voința celui mai forte!

Uă soluțiune practică pentru unū veritabilū sistemū de echilibriu internaționale, sis-

temă posibilă și adecuată doctrinelor moderne drept public, nu poate rezulta după noi, de câtă numai dintr-o combinație, care ar realia politica teritorială cu magnanimitatea principiului de naționalitate, propriu a garanta constituirea fie-cărui popor național, într-o *unitate etnico-geografică!*

Prin această sistemă conciliantă și federativă-așa dicându, vom pveni a face din teoria frontierelor, un puternic instrument pentru națiunile constituite în sensul nostru!

Europa secolului XIX, esită din ereziile trecutului, cunoște prin propriile se, esperiente, valoarea și importanta politice teritoriale; știe pré bine că poporele, curându se mai târziu, vor refusa a plăti triumfele ei de moment, cu torente de sânge, prin urmare va abandona definitiv și spontan, teoriile dinastice, condamnate de însuși Henrich IV, de glorioasa republica franceză din 1789, și de marele Napoleone I!

Europa cunoște puterea teoriei în cuestiune, și sub punctul de vedere a „*politice de rezistență*“!

Ineficacitatea ei, este notoria încă din timpii lui *Carol V, Filip IV, Ferdinand III și Ludovic XIV!*

Atunci, ea n'a putut împedica nici rebelul de succesiune, nici estinderea dominației Habsburge, nici pornirile regelui Ludovic XIV, care alarmase Europa!

În timpul recentului deceniu (1854, 1859, 1866) s'a probat și mai mult, că convențiunile potențailor, fondate pe principiul echilibrului european, și încheiate la 1648 prin tratatul de la Westphalia; la 1713 prin cel de la Utrecht și la 1814 prin tratatul santei alianțe, au fost absolut în suficiente!

Noi întrebăm: unde sunt limitele stabilite prin toate acele tratate?

Magenta, Solferino, Sadova, ne răspunde: *Italia* a trecut de sub jugul Habsburgilor, la propriul său popor, tot în puterea aceiași logice, care ne spune că frontierele naturale nu constituia uă barieră nici pentru cei ce intra, nici pentru cei ce iese!

Ne mai răspunde în mod instructiv, că

La 1859, Austria a fost respinsă în numele principiului de naționalitate, peste aceeași *alpi*, cari în alți timp erau insuficienti a protege clasicul pământ!

Dunărea, Balcanul, Carpații n'au putut împedea incursiunile turco-ruso-polono-magiare pe pământul României, precum n'a împedecat pe *Mihail Bravul, Stefan cel mare*, a reincorpora Transilvania în doue rânduri; ceea ce va să dică: că n'au fost aceste elemente fizice, puternicele frontiere naturale, care au nimicit ostirile invasiunilor magiare, sub *Matea Corvină, Carolul Robert, Sigmund și Ladislau*, d'eu că a fost genul român, patriotismul poporului național, eroismul beliducilor săi, care a învins cu concursul aceluia element fizic, folosindu-se de el ca de un puternic auxiliar!

Să nu se uite însă că Carpații și Balcanul s'au identificat de XIX secole cu poporul român, și par a îi cunoște limba, a cărei doine melodiöse îi desfăteză și astăzi văile—; îi cunoște aspirațiunile și sacralul drept pe acest pământ milenar... Dară, acești Alpi naționali, cari au vădit secolii întregi virtuțile poporului român și puterea entuziasmului său, pentru naționalitate și patrie, își vor desface pururea sânul matern spre ală adăpostă și ală proteje în misiunea lui!!

Din toate premisele noastre rezultă că teritoriul, ca element fizic, luat în abstracțiunea lui, nu poate face mărirea și puterea unui Stat.

Dacă Statele teritoriale, eșite din sistemele echilibrului politic, s'au din coalițiunile putinților concueranți, au fost bune, pentru ce moderna Europă nu le-a conservat ?

Ni se va dice că comunitatea de teritorii nu satisfacere interesele popórelor ! ni se va observa poate că comunitatea jugului și a despotismului, s'au comunitatea de guvernament și de legi, nu dă suficiența tãrie dinastiilor !

Așa este ! — faptele complinite subțu ochii actualei generațiuni, vinu a confirma veritatea sintesei noastre !

Dar fiindu astu-felú, lumea se intrébã ;
Ce va face Europa ?

Strebunulú *Cicerone* dice că nimicú nu poate rădica virtuțile genului umanú de câtú mișiunea implinită, s'au prin fondarea de Staturi noi, s'au prin conservațiunea societăților deja constituite. *Neque enim est ulla res, in qua ad deorum Numen virtus accedat humana, quam civitates*

*aut condere novas aut conservare jam conditas.*¹⁾

Va fi înțelesă Atletele Romei, prin *Civitates*, teritoriulă politică ? — Va fi confundatū acestū mare geniū, popórele cu elementulă físicū ? — Va fi tmsū elū a substitui unitatea geografică (Comunitatea de teritoriū) Unității-Etnice ? Credemū că nu ! mai multū încă, credemū că în vederile geniului sēū, spiritulū de con-quistă, comerțul de popóre, cu unū cu-vēntū : politica teritorială, a fostū totū atâtū de crudū neamicū pentru repausul lumēi s'ale, precumū este ea și în timpīi nostri !

Cine nu scie că *politica teritorială* a distrusū în toți timpīi, ecuilibrulă continen-tului, în numele ecuilibrului ; că a divisatū popórele și le-a făcutū fratucide ; că *Ea*, eșită dintr-unū fluviū de sânge, a violatū și dreptulă și legitimitatea popórelorū victime, împártendu-le ca pe turme inerte, și aser-vindule, în numele legiflmităței divine ! — Po-litica teritorială este, care a sfidatū sentimen-tulă de ecuitate și justiție, în numele justiției !

Ei bine , uă asemenea politică nu mai póte conveni Europei !

1) Cicero de republica I. 7.

Este suverana necesitate, care reclama constituirea *Unităților etnice* în sensul principiului de naționalitate!

Va hesita Europa în mersul ei? Se va opri ea în mijlocul ruinelor vechiului edificiu? Își va mai consuma ea timpul și forțele, în creațiuni de controverse asupra unui terminu fatal?!

Speranța noastră este, că familia neo-latină, atât de bine meritată pentru modernele idei; Ea, care are titluri seculare la recunoștința omenimei, va face a se termina mai curând, cu inecuitățile din trecut!

Refrenul Europei, este *Pacea!* — Națiunile amenințate la proprietățile lor genetice se întrebă, în ce condițiuni, și cu ce precu li se va da ea?!

Francia ne spune prin apostolii sui, că singura pace pe care națiunea eroică o pte voi pentru sine și pentru lume, este uă pace nascendă din aspirațiunile legitime, ale poporeloru satisfăcute!

Noi vedemă însă în pornirele Dualismului Austro-maghiar, uă direcțiune cu totul opusă! Uă direcțiune rebelă modernului dreptu publicu!

Ce va să dică *Drapelul Conquistei*, arboratū la Viena și Pesta ? !

Cumū se esplica noulū sistemū de opresiune, intratū pe urmele politicei din 1713, 1815 ?

Va crede națiunea maghiară și austro-germana, că se mai pōte tolera în secolulū XIX, uā conspirațiune barbarā, demna de alți timpi ? !

Va crede oligarhia maghiară că ō pōte fi permisū a folocui pe Austria lui Maternichū în politica teritorială, în sistemulū despotismului și a desnaționalisării ? !

Inaugurarea politicei teritoriale, prin incorporarea *Transilvaniei* și prin legea naționalităților din 1868, care proclama naționalitatea maghiară, de esclusiva *națiune politică*, în regatulū treunitū și în *Transilvania romană*, nu ne presinta garanție pentru *Pacea* definită și proclamată pe țermurii *Seinei* !

Urmarea feudalilorū Dualisti de la Viena și Pesta este mai multū de câtū unū sfidū la adresa popórelorū !

Cumū dar pōte fi posibilă alianța franco-itala cu austro-hungaria ? Alianța politicei de

concuista, cu principiul de naționalitate ? !

Nici *Francia* nici *Italia* nu pôte fi capabilă a 'și da uă desmințire, în modul cel mai umilitoriu pentru gloriosul drapel, care a făcutu și *măriria Franciei* și *unitatea Italiei* !

Comerciul unei asemenea alianțe, aru fi *cinismul* în perfecțiune !

Cu tôte acestea, indiferentismul gîntei latine în facia vandalismului hunic, practicat contra națiunelor nemaghiare, în puterea dreptului celui mai forte, pare a fi primul *gagi* obținut de la occidentul latin !

În totu cazul elu face a se bânui bunele și umanitarele intențiuni la potentații occidentului, în privința asigurărilor Cesa-relui de la Seina : că Francia voiesce uă *pace* născînda din aspirațiunile popórelor satisfăcute !

Derü uă asemenea pace esclude în primul ordinu sistemul politiceii teritoriale, inaugurat sub uă nouă formă, la Viena și Pesta ?

În secundul ordinu ea consacră unitățile naționale, fără considerațiune la dificultăți geografice !

Uă asemenea pace va se dică, că politica

teritoriale, aliată numai cu principiul de naționalitate, rezultatul acestuia din urmă, din comunitate de nume, limba și origina — va putea avea viață pe continentele europene moderne.

Admitându-se însă pentru un moment, că prin termenul generic de: *popor* „limba diplomației înțelege popoarele politice, adică popoarele domitoare actualmente, și în special noastră, înțelege pe germano Maghiarii dualismului austro-ungar, și pe osmanii Turcii; că fiindu-se astăzi, satisfacerea legitimităților aspirațiilor, despre care ne vorbește Franța, se raporta directamente și exclusiv numai la indiciile popoare; că prin urmare sensul profetiei de la Seina, ar avea o semnificație totuși atât de ambiguă și evazivă ca și răspunsul perfid al cancelarului Caunitz, în cauza Poloniei, răspuns, prin care asigura pe ambasadorii Franței, că Austria nu va suferi a se rupe echilibrul Europei dându-se înțelege că își va lua și ea o porțiune virilă, din corpul Poloniei, spre a echilibra puterea Prusiei și Rusiei(1).

1) „Soyez tranquille, mon cher prince, tous nos arrangements sont pris; assurez votre cour que l'impéra-

În asemenea casă, jocul de cuvinte servind a descredita și mai multă politica occidentului, va precipita alianțele popoarelor oprimate, și minciuna diplomației din secolul a XIX, va servi de secură, a preface în ruine, curândă seă mai târziu, și imperiul politicei teritoriale, și tronurile rădicate pe ună asemenea tiritoriu, seă că va sili popoarele orientului a se arunca în undele vastului Oceană de la Nord, pentru a nu peri în lacul austro-maghiar? Dără nu!... Causa popoarelor nu este atât de desperată, și deca temerile noastre suntă esagerate, iar apoi speranțele austro-maghiare suntă escesivmente săncuinice!

Francia și Italia nu voră alia drapelulă latină, sub care a combătută pururea pentru emanciparea popoarelor, cu stindardulă săngerosă ală moderniloră huni, spre a întări dominațiunea stirpei asiatică pe ruinele elementului latino-romană de la Tibescu Carpați, marea-Năgră și Balcană!

Tari în acestă credință, noi nu pntemă renuncia la convicțiunile noastre, că ginteala-

„trice ne souffrira jamais que l'equilibre europeen soit rompu.— KAUNITZ au prince Evêque Luis de Rohan La Russe: etc. par M. fr Combes Paris 1854 p. 402.

tină își va implini fidelă misiunea civilisătoare în oriintele Europei, prin uă politică sanetoză, basată pe principiul de naționalitate !

Amă trecută peste acei timpî sombri, condamnați de geniurile anticuității!.... Europa nu va reveni la nefastele sisteme, care aă divizată lumea, devastândă terile prin sabie și focă, după disă strebunulă nostru *Seneca* !

Este imposibile a se mai repeta în timpî nostri, sistema ecuilibrului, politica teritorială seă teoria frontiereloră naturali, în sensă dinastică, concuerantă și egoistă ! — Imposibile ca societățile feudale, eșite din tratatulă de la *Viena* (815), să-și aibă durata și consistența în sênulă modernei Europe.

Aspirațiunile omenesci tindă la uă înfrățire loială și sinceră; datorია lumei nostre va fi dară să înfrunte dificultățile geografice, să respingă politica teritorială, arborândă drapezulă *unitățiloră naționale* !..... Căci:

Unitatea națională, este puntea colosală peste care moderna Europă va trece la *unitatea umană* !!

Amă susținută în premisele noastre cu autoritatea istoriei că „Alpii, Oceanul, Pyreneii, Rinul“, sêu în resumată „configurațiunea geografică, nu suntu ca frontiere naturale,“ insurmontabile pentru ambițiunile concueranților ! că ele nu pot constitui un principiu de permanența la existența unui Stat. . . .

Amă susținută această tesă chiar și cu autoritatea faptelor complinite subțu ochii nostrii.

Cu alte cuvinte : s'a probat la evidentă, că nici politica teritorială, nici teoria dinastă și egoista, a'lă ecuilibrului politic sêu continentale, nu și pôte avé vieța la noi, pe câtă timpă va sta ca *elementă auxiliară* în isolațiunea de pêne aci !

Nu este însă totă astă-felă cu „elementul politic,“ înțelegemă : „principiul de naționalitate !

După noi, elă are să fie, și este chiară doctrina și biblia diplomației din evul nostru ; aliată cu ausiliariulă elementă fisică, constituă basa modernului dreptă publică !

Fie-care poporă națională și omogenă, fiindă suverană prin natura lui — vorbindă

în dialectica abatelui de Sant-Pierre, — și naționalitatea ca elementu politicu, fiindu unu sentimentu luminatu care rădică idea patriotismului la suprema potenta, întreține focul amorului de libertate, și este spresiunea celei mai nalte moralități, are și dreptul și puterea a combate tendintele de cucerire și dominațiune; în consecință elu urmăză a fi ceea ce pururea a fostu : „Reacțiunea spiritului de concuista !“

În contestul scrierei noastre insistându asupra semnificațiunei termenului de „popor“, usuat în limba diplomației, amu relevatu perfidia glosatorilor politici în cuestiuni de interpretare, chiar și prin esemplul ce ni-lu dă respusul cancelarelui Caunitz, în cuestiunea Poloniei; aici, ne facem datarea a desin în brev, terminulu de „națiune, naționalitate și popor“, pentru a complementa idea noastră.

Terminulu genericu de „națiune“ (*gentes, gentiles, națio genus hominum*) luat în sensu comunu, este sinonimul cu abituelulu nume colectivul și epitetul de „popor“; ambele spresiuni se înlocuesc reciproc.

„*Natio me hominis impulit* dice bē-

trânulă *Cicerone*; vechii scriitori latini ne spună că prin națiune se înțelege poporul: *populi ipsi hoc nomine comprehenduntur*.

Sacra scriptură însă denota prin epitetul de națiune: *idolatriă și infedelitățe*, adoptând pentru poporele republicei crestine numele figurativă, de *turmă*!

În sensă politică: *națiunea* este familia particulară, constituită în societate; *poporulă*, este multitudinea unită prin comunitatea de origina și idei;

Națiunea reprezintă colectivitatea poporului naționale, constituită într-ună stată politică și suverană, 1) prin urmare denota natura statului, precumă denotă numele de *poporă*: multitudinea, colectivitatea abitanților, și comunitatea loră de origina, moravuri, idei, și sentimente!

Duclos vorbindă despre națiune, dice că moravurile unei *națiuni* suntă mai sacre la *poporă* de câtă legile lui, înțelegendă prin *poporă* națiune și viceversa.

Strebunulă nostru *Cicerone* 2) voindă a

1) Une Nation, un Etat est un corps politique, ou une société d'hommes unis pour procurer leur avantage et leur sûreté, a forces réunies.

2) Cicero de Natura Deor. 3. 18.

rădica însemnătatea *națiunei* la adevărata valoare, o deifică : *Natio quoque Dea putanda est*, înțelegându și elu prin *națiune*, genetică poporului !

Criteriulū acesteī sumărie definițiunii constată că nu pōte fi nici comunitatea politică, nici politica teritorială, exclusivulū elementū constitutivū pentru statulū sēu poporulū politicū ; ne spune în secundulū ordinū că popōrele eterogene, nu potū constitui unū elementū polițicū, basa societățilorū civile !

Identitatea esistentă între *națiune* și *poporū*, esista în sensū polițicū, și între *statū* și *națiune* !

Resultă dēră, că veri care arū fi dialectica politiceī, nu pōte esiste legalmente unū statū politicū, sēu *națiune* politică de câtū la popōrele legate prin comunitate de *limbă* și *nume*, ca rezultatū a comunităței de origină ; prin uniformitate de moravuri și dătime ; prin identitatea de antecedentū politice ; prin posesiunea unei istorie naționale ; prin comunitate de suvenirī, tradițiuni, și aspirațiuni !

Din aceste elemente constitutive nasce și terminulū geneticū de *națiune* și diviuulū

principiū de *naționalitate*; formulatū elū, în sensū juridicū, semnifica dreptul națiunelor etnice la uă viață proprie și independința; dreptul a se constitui fie-care națiune, în *poporū* său *statū* politicū!

Astū-felū fiindū, rămâne învederatū, că *teoria* politiceī teritoriale, aliată numai cu *principiulū* de *naționalitate* pôte contribui ca elementū fizicū, la fondarea și consolidarea unui statū etnografico-geograficū!

Nu esista dreptū în contra dreptulū; și nu pôte existe nici unū titlu, nici unū interesū politicū, fie de veri ce ordine, care arū distruge său arū poté împedica realizarea *unităților naționale*, în beneficiul sistemulū de anec sare, veri și în interesulū ecuilibrului continentale!

Forța pôte multū, dērū ea nu primă dreptulū, și elū subsista în tōlă întregimea lui pentru națiunile viue, însuflețite de sacrulū sentimentū naționale!

Naționalitatea unui poporū dice eruditulū istoriografū și publicistū, filoromanu *E. Quinet* — pôte surviățui multū timpū independința sa. — A meprisa naționalitățile este a meprisa viața în sursa ei cea mai

profundă ! „La nationalité d'un peuple peut
„survivre longtemps a son independance. —
„Mepriser les nationalites, ce n'est rien au-
„tre chose que mepriser la vie en sa source
„la plus profunde.“

Aplicatū principiulū de naționalitate la
specia noastră, se face întrebare: decă pôte
esiste uă *unitate politică* întrunū *statū*
poliglotū compusū din elemente eterogene,
din națiuni multiple și antagonice, cu diferite
scopuri opuse, cu sentimente ostile și fără
cea mai mică legătură de comunitate ?!..

Decă în pieptulū poporului românū, tran-
silvanū, timișianū, bucovinēnū, crișianū, ma-
cedonianū, basarabianū, pôte vibra sentimen-
tulū nationalū magiarū, turcū, germanū și
rusū, prin urmare, decă natiunea română pôte
fi confundată cu veri-una din aceste natiuni
de care se distinge romanulū prin nume,
limba, origina, tendințe, tradițiuni, moravuri
și istorie, se distinge chiarū și prin confi-
gurațiunea geografică ?!

Ni se va raspunde că Nu !

Cumū pôte dērū esiste unū statū politicū
austro-Magiarū, uă natiune politică, *fie ma-*
giară, fie germană, fie turcă seū rusă,

compusă din poporul român ? ! Compusă din forțe centrifugale ? !

Imposibilitatea naturală poate fi ună posibilă artificială numai în teoria dreptului feudal, în doctrinele politice teritoriale, care nu cunosc societăți civile; durata acestei posibilități însă dispare d'ua dată cu dreptul forței ! ! (1).

Cu toate aceste, perfectiunea unei națiuni politice consistă în atingerea unui scop propus la formarea societății civile, după cum dice Vattel(2) !

Adversarii principiului de nationalitate ca un recunoscut în supremale momente valoarea și puterea acestui principiu.

Celebrul german *Fichte*, apostolul doctrinelor cosmopolite care combătea în toate scrierile se se principiul de nationalitate, susținându că este uă idee egoistă și restrânsă și s'a convinsu în cele din urmă că numai *acea idee* poate rădica sentimentul unei națiuni la deliriul patriotismului și

(1) Qu'est ce qu'un droit qui pèrit, quand la force cesse ? J. J. Rousseau. Con. Soc. II 586. chap. III.

(2) La perfection d'une nation se trouve dans ce qui le rend capable d'obtenir la fin, de la société civile — si tout conspire a obtenir la fin que l'on se propose, en formant une société civile. Vattel Droit de gnse. I p. 107:

abnegațiunei; că numai *ea* pôte inarma poporele contra dominațiunei străine; și, inspiratū ca prin fermecū de acestū sentimentū, cuprinsū de curentulū nationalității, îlū vedemū in memorabilulū seū discursū către Germani, ținutū subt ochii marelui Napoleone, apelândū unicamente la sentimentulū nationalū de la care numai, ȡice elū, se pôte spera salutulū și liberarea Germaniei de sub dominațiunea francesă !!

Reacțiunea principiului de nationalitate contra spiritului de concuistă s'a afirmatū in Germania, ca și in Grecia; in Francia ca și in Englitera; in Italia ca și in Polonia; s'a afirmatū la natiunea magiară, ca și la Croați, Boemi, Serbi; s'a afirmatū la Romanii Cisalpini ca și in Moldo-România !!

Reacțiunea Franciei contra dominațiunei anglo-sasone.

Reacțiunea Germaniei contra Franciei;

Reacțiunea Belgiei contra Olandei;

Reacțiunea Italiei contra dominațiunei Habsburge ;

Reacțiunea Greciei contra Turciei ;

Reacțiunea Poloniei contra dominațiunei Austro-Pruso-Ruse ;

Reacțiunea magiară contra Austriei ;

Reacțiunea Românilor transilvani, timișiani etc. contra despotismului Austro-magiar.

Reacțiunea Moldo-romană contra usurpațiilor Turco-ruse ; contra țântirelor de concuista Ruso-Polono-Austro-Magiare — sunt efectele spiritului de individualitate și independința națională !

La 1821, dicè un scriitor Italian, anonimul autor al broșurei intitulate : „*Libertarie au dix-neuvieme siècle*“ că sentimentul de independința națională este în general mai profund gravat în înima popórelor de cât sentimentul pentru libertate constituțională !

În adevăr, el este pré rădicat, pentru ca se pótă admite concurență seú și comparațiune.

Englita, Francia, Italia, Grecia, Spania, Germania, Polonia, Hungaria (federală pêne la 1848 de și feudală); fie-care popor la rândul seú nu și-a cerut de la opresori, constituțiunii și libertăți, dăr a luptat contra jugului străin, a luptat pentru independința națională !

In consecuență nu se pôte pretinde nici de la Romanii *Transilvani*, *Timișiani*, *Marmatiani*, *Bioreni* din imperiul Austriei, ca se primescă de la feudali oligarhi austro-magiari, constituțiunii și libertăți magiare în schimbul romanismului și a independenței naționale!!

Dominațiunea Franciei în Germania a redicată contra sa nu numai poporul german, dără a provocată uă formidabila coalițiune la potentații Europei!

De ce nu se revoltă astă-zi Englitera liberală, contra usurpațiunei Austro-Magiare în Transilvania, Timișiana, Bucovina etc. română, după cum s'a fostă revoltată contra dominațiunei poporului civilisatoriū de la Seina, la 1789, combătându-l în Italia și Germania, alaturea cu Austria, Rusia și Prusia?!

De ce glorioasa și maritimosa *Francie*, consăngena noastră, care a transportat peste *Oceanū*, *Pirinei* și *Alpi norici* drapelul libertăților și ală civilizațiunei, combătendū singură în *America*, *Grecia*, *Italia* pentru independența națiunelor; toleră actele revoltătore, acte de usurpațiune, barbarism și desnaționalizare la austro-magiari; toleră

criminala anesare a transilvaniei romane, fără ași rădica celū pucinū puternica sa voce pentru *Romăniū martiri*, după cum a fost rădicat pentru Germanii din *Schlesvig-Holstein*?

De ce *Francia eroică*, care n'are în sinulū seū uă *Irlandă*, n'are în stomachulū seū uă *Poloniă*, uă *Bucovină*, uă *Basarabiă*, uă *Transilvania* etc. nu ne trāmite unū cuvēntū de consolațiune, fie și pentru respectulū principiului de nationalitate, a cārui genitrice este ea; pentru onórea gloriosului seū drapelū, speranța și consolațiunea popórelorū oprese?

Profunda tăcere, observată pe malurile *Seinei*, în aceste momente supreme pentru descendenții vechilor coloni, transportați din *Italia*, *Galia*, *Spania*, și *Portugalia*, este mai multū de câtū ominósă! — Ea pare a spune lumei că Era sacrificelorū de principii se va face și astă dată în beneficiulū unei alianțe, ursuze pentru popóre în generalū și pentru marii Napoleoniđi în particularū!

De ce muma noastră *Italia* nuși aduce aminte că are sacre datorii de implinitū la *Carpați*, *Delta-Dunerei* și *Balcani*?!

De ce nu și rădică *Italia* mumă puternicul *Veto*, totu în numele principiului de naționalitate, căru'i datorază salvarea sea, și imitându esemplul Francei din anul 1859, nu solicită concursul întregi ginte latine, pentru liberarea Românilor de sub odiôsă și despotica tiranie austro-maghiară?!

Dreptatea lui Dumnezeu nu este ôre aceeași pentru *toți*?!

Idea de naționalitate este inspirațiunea divină; uă dată ea născută, nu va peri pe câtu timpu va avé alimentu la popôre.

Ea nu va puté face locu la ideia cosmopolită, pêne voru esiste opresori și oprimați; pêne nu se va esecuta decretul divin, opera independenței naționale la tôte popôrele continentului, căci ea este basa familiei, precumú este familia basa și prototipul societăților civile; este simbolul omogenității!

Individul ține în primul ordinu la familia sea. Elu comunică cu dînsa chiaru și peste mări!

Totú astú-felú va comunica și Românul cu *Italia* mumă, cu *Francia*, și *Ispania* surore gemene!

Aderanți polticei teritoriale, și doctrinari!

cosmolitismului facă bine a recunoșce că natura concuistelor este rapacitatea și ne-sașiul; că cupiditatea de țeri confisca și dreptățile omului, independința și libertățile naționali! Că evangelia cosmopolitismului consumă sacrul foc în ânima familiei, și des-face legăturile ei, care nu numai servă la solidaritatea între națiuni, la solidaritatea omenirei, dărâ a făcut și face mărirea popórelor!

Unificațiunea Italiei și a Germaniei de Nordü este opera principiului de naționalitate!

Grandeta și puterea Franciei, dice autorele broșurei „*Napoleon III și Europa*“ este efectul mărețului sêu principü de naționalitate 1) precumü este și naționalitatea marelui poporü francesü, fructele luptelorü și victorielorü sêle, pentru acelü principü, după disa savantelui *E. Quinet* 2).

Societatile civile din trecutü, formate prin hasardü, din aglomerațiuni de elemente eterogene, le-amü vedütü degenerândü în cue-

1). Napoleon III et. L'Europe en. 1867; VIII p. 17.

2). La nationalité de la France est le fruit de ses combats, de ses victoires, de ses defaits pour une cause dont elle a recu le germe et qui grandit avec elle.— „E Quinet.“

relle și disensiuni; ele se voră desface necesarmente la prima ocasiune, neputându-se manjine uă armonie in contra naturei!

Confiscațiunile suntă pasagere, ele nu potū avé nici viéță, nici durată, in facia principiului de naționalitate.

Generalulū *Turr*, implacabilulū neamicū alū națiunei române, recunósce in scrierea sea: „*La question de nationalité*“ că națiunea este elementulū constitutivū, basea primordială la unū Statū; elū merge mai departe a recunósce, că aglomerațiunile Austriei nu numai n'aū consolidatū imperiulū Habsburgilorū, dérū l'a desmembratū gradualmente și a finitū prin catastrofa de la *Sadova* 3):

Noi întrebămū pe marele patriotū maghiarū (neositū): ce diferință este între Austria babilonă și Ungaria poliglota? Dēcă există diferință, apoi ea nu pôte fi de câtū desavantagiósă națiunei maghiare; logica este

3). L'élément constitutif d'un État, c'est la nation! — La nationalité est la base primordiale des États! — L'agglomération autrichienne, loin de solidifier l'empire des Habsbourg, en ont créé graduellement la faiblesse et ont abouti en dernier état de cause à la catastrophe de Sadova. — „E. Turr“. La question de nationalité, 1867.

acea-și și pentru cele IV milioane de maghiari — cu neofitii și renegații ei, resipiți între XII milioane de Români, Slavi, Slovaci și Ruteni!!

Uă națiune, care nu s'a putut perde în decursul de XVIII secole; uă limbă, care și-a conservat geniulul său monumental de la an: 106 și până la 1869, nu pare a fi dintre cele destinate a se fusiona și a peri!

Acea națiune este națiunea română; aceea limbă, este limba româno-latină!!

Tărîmulul nostru în această cîștîune fiind tărîmulul dreptului, al moralei și al principiilorul nîmuritîre; v'omî fi pururea tari în tesa nîstrî!!

Dreptatea causei romîne va triumfa pe acestî tărîmî asupra violîțelorul liberticide și a usurpațiunilorul neesplicabile în timpî modernului secolî!

Europa și specialmente gîntea latina, occidentulul latinul va responde cu noi la întrebarea formulatî în frontispiciul:

Politica teritorială sîu principiulul de naționalitate? . . . cî: doctrinele politicei teritoriale aî fostî în toți timpî, scrise cu mînele pîtate de sîngele națiunelorul victime, înjunghiate!

Că prin urmare, uă asemenea politică trebuie seși plece genunchii 'naintea principiului de naționalitate !

IV.

Daciile romane în Confederațiunea neo-latină.

„Dacorum sive Valahorum—gens bello
„praestantissima est;..... Estenditur ho-
„rum regio ab Panonum Erdelio a Pan-
„nonum Dacia initium sumens, usque ad
„Pontum Euxinum! etc..... Dacorum lingua
„similis est Italorum lingua, nihil diffe-
„runt ab Italis ... etc. .... Pindum quoque....
„Blaci incolunt quibus eadem cum Dacis
„(Valahis) est lingua etc. !—

CHALCOCONDILLAS, lib. II. 6.

„Cette contrée l'ancienne Dacie, dont une
„portion appartient aujourd'hui à la Tur-
„quie, une autre à la Russie, une autre
„à l'Autriche, est habitée par une po-
„pulation compacte et homogène, dont la
„physiognomie, la langue, les monuments,
„les coutumes, le nom même dénotent l'ori-
„gine latine! — M. A. UBICINI 1)

Totă ce este istorică, ce are ună trecută monumentale; — totă ce este realitate și are uă viață, uă personalitate bine definită; cu ună cuvântă, totă ce are ună element compactă și omogenă, pe ună teremă propriu ală său, urmăză să aibe ună viitoră!..... În asemenea condițiuni, speranța într'ună vi-

1). L'Univers II. part. Provinces d'origine romaine: Valahie, Moldavie, Bucovine, Transilvanie. —

itorii adecuată geniului naționale, nu poate fi nici *utopie* nici *chimeră*.

Ființa poporului român în ambele Dacie, este ca și trecutul său fenomenale, ca și personalitatea sa, un fapt pozitiv și constant.

Acest popor omogen și ferm, popor eminaminte latin, având de drept și de fapt posesiunea aviticului său patrimoniu de la *Tibiscu*, *Carpați*, *Marea-Négră* și *Pindu*, are titluri sacre la un viitor cum îl indică și *ânima și programa noastră* .... Cu un asemenea capital, el nu poate fi ținut — după XVIII secole de viață continuă, furtunosă și eroică, — să sacrifice personalitatea și independența sa; să cedeze autochtonul pământ — adăpat cu torinți de sânge — în beneficiul unei stirpe mult mai inferioare, și în beneficiul fabuloasei integrități fictive în fond, și vanitose în formă!

Dacia traiană este mai veche de cât Austria Habsburga și de cât Ungaria-arpadiană.

Poporul român mai vechiu în această patriă latină, și de cât teutonii Austriei, și de cât arpadianii Ungariei!

Preeminența gînteî române în oriintele europeli este patentă și bine probată, nu numai în respectul numeric, moral și intelectual, dăr și sub punctul de vedere istoric, juridic, economico-politic și *Geografico-etnic* prin escelință.

În drept, confiscățiunea provinciilor române, nu constituă pentru usurpatori vecini un titlu de proprietate, și nu va pôte mări în profitul maghiarismului, nici periferiul teritoriale, nici capacitatea materială a poporului magiar, în poliglotul stat Panono-Ungar.

Idea unei fusiuni proiectate și dominante la Pesta; idea de predilecțiune, practică prin escese și desperate violenți, în provinciile impresorate, este uă chimeră care pôte deveni funestă pentru autori ei . . . . În tot casul ea va contribui securamente, în prejudiciul națiunii egemone, a mări obstacolele morale și materiale, esistente din timpî înmemorabili, și născute din vechea constituțiune feudală.

Istoria statelor vechi și recinți ne spune că teritoriul nu face puterea unei țeri; ne mai spune, că un imperiul fundat și

susținutū prin arme, compusū din elemente eterogene și ostile, nu pōte avē duratā, și fiindū espusū la influinți multiple, la agitațiunii perpetue, termina în regulā generalā prin disoluțiune.

Acēstā veritate, probatā în cele din urmă la Mageta, Solferino și Sadova, ție lectiunea cea mai durā, dērū și cea mai instructivā pentru cei ce înțelegū elocința ei.

În vanū suntū ilusiunile visātorilorū dualistū; fără folosū desperata lorū pornire de asimilare silnicā, și concuista!

Prin spoliațiuni insocite de terorismulū puterei, nu se poate face unū *statū unitarū* nici din Austria lui *Bachu-Beust*, nici din Ungaria lui *Deak-Andrasy*!

Uā *Austriā unitară* este după disa eruditului literatū G. A. Vaillant, totū atâtū de imposibilā ca și uā *Hungariā unitară*.

Una și alta: Ungaria lui Deak și Austria lui Bachu, este uā tristā ficțiune, este reflexulū unei chimere! „— La *Hongrie* „*unitair de M. Deak*, *n'est pas plus possible que l'Auiriche de M. Bach....* „*Toutes deux ne sont que le reflet d'une même Chimere*(2).

(2) Lettre au general Garibaldi. — Paris 27 Novembre 1861.

Imposibilul pentru *Austro-Hungaria*, este imposibil și pentru *Rusia* în privința *Besarabiei*, și pentru *Turcia* în ceea ce concierna provinciile romane din *Dacia aureliană*!

Pucină ne importa decretelc octroate la Viena; Ucazele Rusiei; Haticherifele otomane, seă votulă dietei de la Cluju și Pesta! — Ele nu voră pută anihila naționalitatea română din țerile confiscate; nu voră pută preface sacrulă patrimoniul latino-română, în pământul germană, cazacă, musulmană și maghiară, dără voră servi a lumina și mai multă cestiunea română; voră servi a provoca criza teribilă, revoltându cu precipitațiune spiritele poporeloră amenințate la existență; voră servi în fine a constata în modu emperică, că în *Austro-Hungaria* — pretinsă democrată și concilianta, — domina spiritul, seă interesulă de concuista, cultulă celui mai cinică egoismă.

Sa disă în alți timpă — despre *Rusia*, că ea nu pôte avé locă în concertulă Europei cu uă *Poloniă* înjunghiată!

Dără ore Austria ipocrită, și Hungaria sancuinară, suntă ele în condițiuni mai avan-

taglósé ? Noi întrebăm la rëndul nostru : Care ve pôte fi pozițiunea Habsburgilor pu- rurea sperjuri, și a modernilor Huni de la Buda-Pesta, în viitorea confederațiune ori- entală, seú și într'ua alianța *Franco-Italiană*, cu uă *Boemiă* și uă *Croațiă* (slava) sacri- ficată; cu uă *Transilvaniă*, *Bucovină*, *Ti- mișiana* latino-română, traficată și asasi- nată prin surprindere, în interesul unui co- merciú hidosú ? !

Întrebăm :

Prin ce se distinge noua sistemă inaugu- rată la Viena și Pesta, despotismul dualis- tilorú spoliatori, de autocrata Rusie, seú și de sistema Turciei musulmane ? !

Care este diferența între absolutismul lui Bachu, și liberalismul dualistului civilisator: Beust-Andrasy ? !

Să nu ni se respundă cu constituțiunea Austro-Maghiară, care lăsă popórelorú des- mostenite, numai ceea ce nu le a pututú lua!

Ea este pentru noi și pentru tótă lumea modernă, — serioasa și loiala — „*Creațiu- nea unui privilegiú de Caste!*“

Poporulú Dualismului: celú *teutonú* din *Austria*, și cel *Maghiarú* din *Hunguria*,

nu este elū ore uă *Castă*, facie cu majoritatea populațiunelorū espropriate prin pactul hidosului Dualismū ? !

Ce va să dică unū statū *Austro-Hungarū*, creatū numai pentru egemonii-Dualistū, cu escluderea popórelorū negérmane și ne magiare, în precumpenătoriulū numărū de XX milioane ? !

Dérū unū asemenea *Statū*, este mai mult de câtū uă *derisiune*, de câtū unū *Cinism*; este uă *Monstruositate* !

Dualismulū născutū din alianța pécaturului cu mórtea, născutū dintrūa uniune incestuósă, nu este elū ore negațiunea supremei morale, negațiunea lui Dumnezeu ? Nu este elū copia fidelă și steriotipă a celui mai crudū despotismū din alți timpī ?

„*Alterii v vas oportet si vis tibi v vere!*“ Teutonii Austriei și Arpadianii Hungariei, să nu uite că ei nu póte avé uă viață proprie întrunū imperiū poliglotū ! — Să nu uite că în calcule, XX face mai multū de câtū XII ! — Să nu uite că puterea unū statū se mesură prin pondulū cifrale a populațiunei, și că adevérata forță consistă în Uniunea de armonie !

De asemenea să nu uite națiunile depo-

sedate, că servitutea voluntară este cea mai umilitoare, egala cu sinuciderea, și că vechea masimă filosofică. — „Nulla servitus turpior „est quam voluntaria“ — nu esemta și nu scusă pe nici unū poporū !

Să nu uite în fine, că ceea ce a perdutū în toți timpūi pe regi și popore, a fostū escesiva și zelosa dorință d'a se arēta *pacifici*, *umili* și *concilianți* ! !

Roma, sa servitū de *Eumeni* și *Massinesī* pentru a'și supune pe *Filipu* și *Antiochiu*; sa servitū de *Latină* și *Hernicūi*, pentru a subjuga pe *Volsky* și *Toscani* ! !

BCU Cluj Central University Library Cluj
In câtū pentru noi, susținemū că : *Vitoriulū* la care pōte aspira *națiunea română* din ambele Dacie, va fi bine asecuratū în proiectata confederațiune cu ginta latină de la apusū și răsăritū !

Totulū ne desparte de Austria *habsburgilorū* perfidi !

Movile și munți de maltrateri și de suferinți; torinți de sânge ne desbine de maghiarii *Arpadiani*, și apropierea noastră de ei, arū fi numai spre a ne distruge recipocū și definitivū !

Nici uă comunitate de interese nu vomū

poté avé cu *Rusia* pënë ce va ține în mâ-nile sale impie, *Cósta* ruptă din corpulú patriei nóstre !

Austria ca și *Hungaria*, că și *Rusia*, aũ urmatũ pururea să-și dispute cadavrulú națiunii române ! — Provinciile răpíte : Besarabia, Bucovina, Transilvania, *Timișiana*, *Marmatia*, *Crisiana*, cu uã păpulațiune română de V milióne aprópe, suntũ totũ atâtea gagiuri de triste suvenirí, care ne reapela osilitățile și efectele intențiunelorú de cuce-rire la vechii și modérni hui !

Románulú a invětatú de la strebunii súi, să nu uite nici *reulú* nici binele. — „*Senatus et Populus Romanus, beneficii et injurie memor esse solet !*“

Cată istoriã ; — câte reminiscinți, în această bogată și tradițională doctrinã ! — Ea este semnificativă pentru *Roma* domnitóre, ca și pentru coloniile ei latine ; ea ne esplică raporturile întreținutě la occidentú și oriinte, cu lumea barbară din toți timpii ; ne esplica perfidia vechilorú și nouilor barbari ! ! . . .

Diferentele nóstre cu vecinii maghiari și cu *Hab-burgii*-*Austriei* să mărescú pe totũ

momentul, prin audace și inesorabile atentată la existența romanismului din dacia traiană.

Intensivitatea orgolioșelor pretențiuni, sprijinite pe *legende mythice*, începe a lua uă atitudine serioasă și a pune în cestiune *valórea, importanța* și drepturile ginte române în oriintele latină, contestându'i pene și capacitatea la uă vieță proprieă pe strevechiul pământ român.

Acesta situațiune lemurită; datoria noastră va fi, a ne dasface și noi, neapărat, de ideile conciliante, repudiate la Viena și Pesta!

Umiliațiunea ce pare a ni se reserva în proiectele traficătorilor dualisti, și care ni s'a semnalat mereu, cu multă ostentațiune și impetuositate, cu efronteria tradițională, prin toate actele diplomației austro-hungare 1) și chiar prin pseudonimele pamflete politice, va întimpina spererou, la strenepoții vechilor colonii traiane, un răspuns demn de glorioși strebuni!

1) Cu ocaziunea încoronărei de la Pesta, insultându-se în stindardele române Acuila latină; prin Cartea albastră; prin denunciările în cestiunea ovrilor și a bandelor bulgare; prin cuvintul Baronului Eder. la Banchetul Ebrelor din Pesta, etc. prin Brosura din 1869 apărută la Paris: „în limba germană, și intitulată *Einheit der Romanen*.

Sentimentul de indignațiune ; memoria unui trecut falnic ; venerațiunea și pietatea pentru țerina proavilor nostri ; instinctul de conservațiune, și mai pre sus de tôte *farmecul romanismului*, va descepta în momentele supreme, ca prin electru, conștiința cea mai cădută, viața cea mai stinsă în corpul națiunei, veri cât de galvanisată ar fi el !

Uă nouă afirmare, va ilustra uă nouă pagină în istoria română din secolul a XIX !

Concordia și Unirea — prima datorie civica, nu ne va lipsi — fie securi vecinii nostrii, cându *românismul* ne va chema subt victoriosul seü *drapelü*, a combate pentru invidiata noastră *esistență* !

Dără, *esistența* noastră, ca plantațiune latină în această sempiterna *Dacie română*, a fost pururea invidiată ! — Ea este și astăzi pré incomodă pentru stirpele asiatică și pentru ambițiunile cuceritorilor vecini, eminamente pentru *Habsburgü* Austriei și *Arpadiani-Scytiei*.

Acestă adevărü este mărturisitü — grație puterei sele divine — de chiarü neami-

cii naționalității române, și autoritatea confesiunii din acea parte, va face ca răspunsul nostru la pretențiunile opiniatre, se resalte victorios !

Poporul român nu a hesitat nici o dată a pune capitalul valorii sale în cumpănă cu capitalul maghiarilor-habsburgi, d'ar sa ferit și se va feri pururea, a și imita în abituella lor sistemă, d'a-se rădica prin insinuațiuni perfide și difamante calomnii, în opiniunea Europei.....Adresa noastră la legitima și imperioasa misiune a Occidentului, este mai mult de cât un act de loialitate, un act de omagiu adus civilizațiunii; Ea are meritul a releva cuestiuni de oă supremă ordine, pentru un viitor apropiat; viitor care numai prin Noi, va pute deveni și al Occidentului !

Elu bine înțelesu, nu va permite ca *Daciele romane* să se desfacă în imperiul austro-hungar, căci oă asemenea desfacere, le-aru perde mănne inevitabile, împreună cu austro-hungaria, în vastul *Oceanu slavu* !

Oă soluțiune justă și ecuitabilă, fondată în drept și istorie; oă soluțiune prin reconstituirea ambelor *Dacii romane* întrună

stată unitară, receptă și scutită în confederațiunea gîntei latine, este singură posibilă în noul sistem de echilibriu internațional, și adecuată principiului de naționalitate. *Ea* și numai *Ea* va salva *forma*, asigurându definitivmente *fondul* victoriilor de la *Sevastopole!*

Numai un *stat* român reconstituit în vechile sîle, limite, forte prin omogenitatea și vitalitatea elementului său latin, prin spiritul eminent conciliant și umanitar, va putea oferi garanții serioase de stabilitate, garanții valide pentru conservarea *Emporiului latinității*, în clasicul și comunul nostru Orient!

Facă occidentul, ca toate brațele panlatinismului de la Dunăre, vigoroasele brațe, oțelite în luptele uriașe, care în mijlocul barbarismului au servit secolii întregi, cauza civilizației, să se constituie într-un singur corp, și ele vor să se mențină la înălțimea misiunii, ce pare a fi rezervată și pe viitor, vechei *Santinele latine* din Orient.

Facă consăngenii nostri apuseni, ca eroica *Santinela* să și primească întăriri noi prin

uă nouă plantațiune: Italo-spaniolo-francesă, pe linia danubiului pănă în Marea neagră, și *Ea* va pune pétra fundamentală, la confederațiunea latină de la apus, legându în același timp — chiar și prin noua colonie — Oriintele latino-român cu Occidentul romano-latin !

Cu acest mod, *Metropola* franciei de astăzi, séu *Capitolul* Occidentului latin de mâne, va deveni *Metropola* ginteii latine din ambele *Emisfere* !

Germania își pune de mult timp tôte forțele a germanisa cu concursul austriei, dunărea de jos. — În aceste intențiuni *Ea* s'a încercat, și se va mai încerca pôte, a popula romania, — care ține în mânele séle, artera principală a comerțului european — cu colonii germane.

Căderea proiectului germanisator, este meritul santinelei latine.

Austria, confederata germaniei de eri, aliată astăzi cu stirpea maghiară, solicită concursul Occidentului pentru realizarea acelu vis german, tot în interes pangermanism, combinat cu al modernului hunism.

Va consimți ginta latină apusană la ună

asemenea actū de sinucidere? — Va renun-
cia *Ea* la vechiulū sēu patrimoniu de la
delta dunărei, apăratū XIX secole cu sângele
colonielorū sale latine?!

Noi credemū că occidentulū nu și va
mai neglige astă dată, interesele vitale în
orientulū Europei, pentru estremulū oriinte.

Distrugerea gintei nōstre, desecarea la-
tinității din oriinte, în sorginta viăței ro-
mane, arū fi unū blestemū contra naturei,
uă impietate contra umanității; arū fi con-
sacrațiunea celui mai impiū, mai sacrilegiū
atentatū la existența națiunei, egală cu e-
sistența familiei și a omului individū (1). Arū
fi în fine, uă deviațiune funestă de la prin-
cipiele modernulū dreptū publicū, în inte-
resulū unorū utilități politice, paradocsale.

Cea mai sacră datorie pentru popore și
suverani, este incontestabile, datoria de con-
servațiune (2). *Ea* fiindū mai pre susū de

(1). La famille est plus grand que nous même: —
le détruire c'est un blasphème contre la nature et une
impiété contre le cœur humain!... La vie n'aurait
point de source, elle ne saurait d'où elle vient ni où
elle va, — „Lamartine. — Lectures pour tous p. 202.

(2). Dieu et la nature, ne permettent jamais à qui
que ce soit de s'abandoner tellement soi même, que
de négliger s'a propre conservation. „Loche in L'Er-
minier“. Philosophie de Droit. t. 2, p. 126.

utilităţii politice, nu le recunoşte *suveranitatea banală* (1).

Justiţia este paladiul şi fundamentul eternei politice, dice unu eminentu jurisconsultu — : *La justice est la grand politique perpetuelle dela societé civile* (2) —... fără *justiţie*, nu pôte fi posibile veritabila *politică*; — *fără justiţie, utilitatea nu există*, şi politica *utilităţii*, nu pôte avea viaţă nici la popore, nici la suverani; *ea* nu pôte regna mundul!

„*Sit confirmatum, sine justitia, mundum regni non posse* (3).

Legile societăţilor civile, basate pe *justiţie* şi *ocuitate*, potu deveni unu adevăratu armisticiu pentru naţiuni!

Nu este totu astu-felū cu *utilităţile politice*

Politica de interese seū de *utilitate*, egală cu politica *traficului* de popore şi *şeri*, abătută pururea din calea *justiţiei*, a făcutu nenorocirea lumii şi a *dinastiilor* in trecutū; *ea* se încercă şi in timpū nostri a domina situaţiunea, impedicându *apropierea*

(1). „Kant“. Essait philosophieu sur le paix perpetuelle, 1795.

(2). Oevres de „Burke, t. II, p. 207.

(3). „Cicero, de Republica. lit. II.

popórelorú la unú sentimentú de corcordie.

Imperiulú concuistelorú — *moralá și devisa utilității police*. — surpându-se prin victoriele de la *Crimea*, din Italia și Germania, va fi imorméntată, sperémú, pentru eternitate, subtú ruinele vechiului edificiú, doctrinele nefaste din acei timpì sombrii! Noua lume arborându drapelulú principiului de naționalitate, va îngriji că istoria răpirilorú din ferosulú trecutú, să nu-și mai restabile dominațiunea sângerósei misiuni, in acestú secolú civilisatorú !!

Potentații europeí pêtrunși de spiritul timpului, sunt ținúți a coopera de concert, in propriul lorú interesú, la realisarea marelui principiú de naționalitate, in egală măsură pentru tóte popórele; făcându ca strigátulú de *pace* se nu devină și pe viitorú, *uá insultă* pentru lumea geméndă subtú jugulú impielatorilorú concueranți; bine cunoscându, că starea de divisiune și frémântare perpetuată, va consume forțele Europei in detrimentulú comunú, și va face ca ideile de civilisațiune, progresú și înfrățire să se reducă la unú simplu nume de *ironie* și *derisiune*!

Depositarii destinelorú nóstre, caută se

recunoscă că situațiunea creată, le cere imperiosu a se desface de relicuiele unui trecut condamnătu, și a continua în principiile salvatore, consacrate în clasica *Italie* și vigurosa *Germanie!*

Soluțiunea marelor cestiuni ardătoare: — sociale, politice și economice, — bate de multu timpu la porțile noastre; ea fiindu la ordinea zilei, este în sarcina noastră, și nu ne pôtefi permisă a o transmite viitorei generațiuni, mai alesu însoțită de miseriile și calamitățile sociale, de efectele civilizațiunei cosmopolite, din care a născutu scepticismulu degenerătu în cinismu! Să nu uitămă că ele devenindū tradiționale din genunche în genunche, blestemele urmașiloru nostri, ne va turbura repaosulu mormentalu, și decadența lorū se va scusa prin păcatulu moscenitū; generațiunile condamnândū memoria proavilorū, vorū respunde și la adresa memorei noastre cu sentițiōsa ironie a străbunulu *Horatū*: ....

Aetas parentum, pejor avis tulit.

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosorem (1).

Dărū Nu! — Secolulū nostru nu va ter-

(6) *Horat*: III, 6.

mina în durerile născerei sêle! — Actuala generațiune va duce cu sine în mormânt, și discordiele și desastrela timpului sêu.

Gintea latină avêndu consciința dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu: Galo-latino-romanu ; avêndu sacra datorie ș'unu interesu de solidaritate așî realia elementulu naționale din oriinte, nuî pôte fi permisu a totârđia multu timpu cu esecutarea operei începute la 1854—1860, în Dacia traiană, prin unirea celoru doua provincii dunărene, subtû sinteticulu nume de Romănia, în care se confundă tôte numirile provinciale : Bucovina, Basarabia, Transilvania, Timișiana, Marmăția, Crișiana !

Urmașii vechiloru colonii : Galo-latino-romanu, trăindû în acês'tă religiune tradițională, aũ reclamatû în toți timpii și voru reclama pururea, în numele sângelui, realierea lorû cu consăngeniî occidentulu !

Și ce arũ puté ôre reține pe membrii a-coleasî familie, de la uă naturală alianțã? .. Ce arũ puté abate pe consăngeniî nostri apusani, de la împlinirea divinei misiuni, în oriintele latino-romanu ? . . . .

Origine, tradițiuni, istorie, moravuri, in-

terese, totul ne chiamă la unire, sub comunul drapel latin !

Oprobriul popórelor a latine nu se póte revolta contra unei alianțe, intemeiate pe principiul de naționalitate ; principiul salvator pentru unii ca și pentru alții !

Politica teritorială, seú și principiul de utilitate nu póte avé obiectu nici în cauza noastră. . . . Distanța nu va puté rădica în timpii nostri, dificultăți serioase la soluțiunii de asemenea natură ! . . .

Noi amú demonstratú cu altă ocaziune, că chiarú și pozițiunea geografică ne este favorabilă, de óre ce calea bătută de legionarii divului Traianú, se află populată în absoluta majoritate, cu elementú latinú !

Interesele dinastice nu vorú puté compta, pe câtú timpú vorú sta desbinate de interesele și utilitatea popórelor naționale !

Sórtea Austriei nu ne póte preocupa !

La drepturile istorice ale Hungariei tripartite, noi amú fostú respunsú prin mai multe scrieri și organe de publicitate, că ele n'au pentru noi români, nici unú sensú !

Esorbitantele pretențiuni basate pe legende, nu potú avé unú caracterú seriosú..

Dualismul Austro-Magiară ne esplică totă valoarea loră !

Furia terorismului, cu care se repune în scenă incendiariul sistemă de magiarisare, fără cea mai mica perspectivă de reusita, este mai multă ună testimoniū de paupertate pentru națiunea magiară, care se vede amenințată la viața ei, prin inaugurarea principelor democratice și naționale !

Sistemul hunică va provoca posibile, în cele din urmă, resbelulă civile și lupte fratucide, dără elă nuși va atinge pietosulă scopă, de a compromite cauza română și marele principiu de naționalitate, în ochii Europei !

Totală atestă, trecutulă ea și actualitatea, că în natura asiatică, în tradițiunile concucerărilor Austro-magiari, nu intra nici principii egalitare, nici democratismă, nici civilitate. Atitudinea oligarhiloră magiari este sălbătăvia hună din mediulă evă !

Făcendă istoria seriōsă și analitică, se va recunōște, că corōna sântului Stefană, corōna istorică, este Vasala Romei !

Că concuistele Austriei Habsburge în germania, saū făcută în numele Imperiului

Germană.... În Italia și oriinte, în numele imperiului roman !

Habsburgii depunându coróna Germană, și-au perimat drepturile în Germania; perdându coróna Română, au perdit de drept Italia și totu ce parține imperiului roman, la apus și răsărit !

Desfăcându-se relațiunile Hungariei vasale cu Roma suverana, nu măi pôte esiste nici pactul de alianța și uniune personală a Transilvaniei, cu Hungaria și Habsburgii Austriei imperiale; elu este de drept rescinsu, și Transilvania reñtrata din acelu momentu, în drepturile ei de absoluta și perfecta suveranitate !

Acésta este în resumatu, basa fundamentală a pretinsului dreptu istoricu Hungar !

Reliciuile hunice din timpii primei séle aparițiunii în Europa, nu se potu urca nici măcaru péné la fundarea Statului — „panono-Hungar ;“ istoria na ne spune, nici că Statulu santului Stefanu trecea peste frontariile vechei Panonie, nici că apostoliculu proto-rege, aru fi fondatu unu Statu unitaru magiaru. — . . . „Qui a vero nec novum est „nec absurdum, ut in regno tuo diversarum

„nationum conventus, uni Domino famu lentur“
dicea la 1202, pontificele Inocentie, in bula
sa, către regele Hungariei!

Divisiunea politică teritorială a hungariei
propriu disă, in Cantone autonome și federa-
tive, denota eminentemente caracterul unei con-
federatiuni!

Ori, in acea diviziune nu intră nici „Ti-
misiana nici Marmația, nici Crisiana“ română,
și cu atât mai puțin principatul „Tran-
silvană,“ autonom și „suveran!“

Pănă la „Maria Teresiá, Crisiana și Mar-
mația“ ținea de Transilvania ca părți inte-
grante. BCU Cluj / Central University Library Cluj

In privința „Timișianeii“ (banatului timi-
siană), avem tratatele celor „optă“ dis-
trictive autonome: — „Lugosiu, Caransebes, Me-
hadia, Almasă, Crasova, Bersavia, Comiatu și
Iladia,“ — încheiate la 1387 cu Sigismundă;
la 1457 cu Ladislau; la 1554 cu Isabela;
la 1609 și 1654 cu G. Bathory și G. Ra-
cotzy: principii Transilvaniei 1) prin care se
constată că își avé independința sa, și era

1) Veđi disertatiunea istorico-critica asupra originei
romanilor din Dacia Traiana, — de V. Maniu — Ti-
mișóra 1857, pag. 269.

Veđi „Unitatea latină“ de V. Maniu. — Bucurese
1867, pag. 18.

separată perfectamente de „Hungaria“ pînă în timpii imperatricei M. Theresia!

Apelul dualistiloră habsuburgo-oligarhî, la ună pretinsă dreptă istoricū asupra „Transilvaniei“ etc, esistinte în imaginațiunea lunaticiloră de la „Viena și Pesta,“ neavîndū nicî ună fundamentū, și nicî măcarū aparența unei verități, nu pôte seduce opiniunea Europei!

Acelū dreptū istoricū, este dreptulū celui mai forte, dreptulū răpirei și a violințelor! Basa lui de la 1848 este aceeași și la 1867; ună „compromisū“ încheiatū cu Ferdinand V, egalū cu „Dualismul“, storsū de la Franciscū Iosifū I, totū prin surprindere și prodițiune!

La 1848 și 49 a dispărutū dreptulū d'o dată cu încetarea forței. Una si alta s'a perdutū în oceanulū de sînge alū resbelului civile.

De ce s'a feritū Dieta Hungariei din 1868 a enuncia celū pucinū „dreptulū sēu istoricū“, în actulū de anecsarea Transilvaniei; anecsare protestată solemnū, de romanî?!

De ce nu vine jurisconsultulū „Deak“ și reformatorele Austriei „Beust,“ se lumineze

opiniunea Europei, în această cauză; esibându titlurile hungariei asupra marelui principatū românū, etc?

Simplulū dērū puterniculū cuvētū care'i face a se feri de asemenea esplicațiuni, este, că nu există unū atare „dreptū!“

Urmândū istoria hungariei de la sorginta ei, care începe cu prima imigrațiune a ordelorū Arpadiane, vedemū că „Menomorutū“ Ducele Marmației electorale, încuscrindu-se cu Arpadū, și neavēndū eredi masculini, a recomandatū la domnie pe ginerile seū „Zoltu,“ care i-a și urmatū după merte, — în scaunulū domniei! „Menomoruth post is-
„tam causam in secundo anno sine filio mortus est, et regnum ejus totaliter „Zolto“ „generi suo dimisit in pace. 1)“

Uă parte a marelui principatū „Transilvanū“ electoralū ca și Marmația — cu districtele: „Omlașū, Făgărașū, Ciceulū și Cetatea de Balta,“ era sub dominațiunea lui „Radu Negru,“ care devenindū prin elecțiune, domnū în „România“ montană, le a anعاتū la noua corōnă!

Pēnē la revoluțiunea din 1848, nu esi-

1) Anonymus Bellae regis notarius — cap. 51, 52.

sta cuestiunea pretinsului dreptă istoricū, asupra vorbitului principatū „Romānū.“

Consultata istoria ambelorū țeri, și urmărită în tôte fazele ei, din cei mai vechi timpī, ne spune că „Transilvania“ n'a fostū și nu este vasala Hungariei, dērū că a fostū în doue rēnduri anesata la „Romānia“.

Art. V, din diploma (magna Carta) Leopoldiană, ȝice că Transilvania este unū principatū autonomū și absolutū independinte: „Per se subsistens et ab alio regno independens principatus Transilvaniae!“

„Tripartitulū Verboțianū — corpul legiurilorū hungare, care conservă tesauerele pretinselorū drepturi istorice magiare, și tôte rolicuiele huno arpadiane — atestă în modulū celū mai autenticū și pozitivū, că nici înainte de Uniunea personală, începēndū de la Leopoldū I (devenitū la 1691 marele principe a Transilvaniei) — nici în urmă, n'a existatū nă stare de subiecțiune, vasalitate și dependēdă între „Transilvania și Ungaria,“ țiermunită aeestă din urmă, în rfulū „Tibiscu!“

Tratatulū de „Pace“, încheiatū la „Viena și Carlovitz“, (1609) — după evacuarea țe-

rilor de turci, nu face cea mai mică menține despre un drept care istoric — ab-antiquo — asupra marelui principat român!

Vorbitulă „Tripartitu“, ocupându-se de „aliantele“ Hungariei cu „Transildania și Boemia“, și întemeindu-se pe art. 42 din tratatul de pacificațiune cu Turcia, ne relatează testual stipulațiunile tratatului din 1859, de renoirea alianței cu Transilvania și regatul Boemă, în următorul resumat: „Quod confederationes cum Regno „Bohemiae“ et aliis „provinciis ac „Transilvania“, juxta articulos „Pacificationis Vienensis et constitutionum „anni 1609 art. 42, in suo vigore permanent, suaque serenitas eos observabit et per suos observari, faciet etc. (1).“—... cea-a ce proba la evidentă și legalmente, că independință și autonomia Transilvaniei — ab antiquo — este un „fapt istoric“ și necontestabilă în „drept“.

Acest „drept și fapt istoric“ se coroborează și mai mult prin testul tratatelor de alianță din 1559 și 1595, intervenite în-

(1). Corpus Iuris Hungarici, part. II, pag. 8. Decret; ani 1659.

tre apostolicî regi; „Ferdinand I și Rudolf I cu principii Transilvaniei: „— Denique quia „suo M. Caesario atque regio benigue visum „est, ut sua majestas — cum illustrissimo do- „mino „Principe Transilvaniae“ certis conditio- „nibus „foedus“ iniret“ — dice art. 56 din „citatulă tratatū (1).

Espusele date istorice coprinse în corpulă legiuireloră hungare, și coroborate prin tôte legislațiunele tronsilvane din anii 1722, 1742 1790 (art. II), concură așene lumina și așene convinge despre autonomia și suveranitatea „Transilvaniei“ noastre. În Resoluțiunea „Alvințiana din 1670; decretelă comitiiloră: (adunări legislative) de la Făgărașă — 1688 din 1743 și 1790, proclama și conserva în modă „solemnă“ independința țerei, accentuândă nu numai autonomia și suveranitatea „ei“, dără și dreptulă electivității — „libera principum electio Transilvanis relinquatur“ — stipulată și cu ocasiunea electiunei principelui „Apaffy II!

Eruditulă istoriografă: Comitele Kemény. afirma și el, cu autoritatea istoriei — în investi-

(1). Ibidem part. I, pag. 565 — de Trattatibus transilvanicis art. I, §. 1, 3, 6 și art. VI și VIII. —

„gațunile se le asupra chinezatelor transilvane) că românii (din Timisiana, Transilvania, și părțile anese), n-au devenit maghiari, și nici că au fostu supuși vre uă dată — prin arme, dărū că, au primitu alianța cu Ungaria.

În facia citatelor documente, fle-ne permisū a întreba pe savanții jurisconsulți dualiști, — trinitatea austro-hungiei moderne— unde disparusă pretinsulū d-lorū dreptū istoricū, în anii 1437, 1595, 1688; 1609, 1691, 1784 și 1790?!

Dacă există fabulosulū dreptū istoricū, de ce politicii oligarhi, nu l'a trecutū — inarticulatū — în legile octroate la 1848 și 1868 ?!

Falsificarea istoriei, este unū faptū nedemnū de bărbați serioși, de uă națiune cu pretențiunile oligarhiei maghiare!

Violențele și spoliațiunea concuranților de la Viena și Pesta, de parte d'a salva celū puținū aparința unui dreptū, suntū de natură a compromite prin continuele escese, chiarū și pozițiunea poporului maghiarū în sinulū Ungariei, propriū d'ise!

În totū casulū procedura terorismului, face

(1). Edite la 1846 în limba magiară, p. 17,

ca pactul dualismului se degage legalmente pe romani, de legaturile alianței și a uniunii personale, cu coróna Ungariei și cu dinastia Habsburgilor.

Nemicu mai periculosu pentru popor și suverani, de câtu tradițiunile condamnate; tradițiunile usurpátore!

Nici virtuțile, nici talentul, nici crima nici escesele puterei, nu potú fi destulú de puternice spre a mánține uá tradițiune sinistrá!

Credința in tradițiuni desastre, a ucisú pe „Stuarțul. Tradițiunea“ abominabile aú inchis lui Enric V porțile Franciei!.. Habsburgii aú cădútú in „Italia și Germania“ căci reprezintă monumentele unor „tradițiuni“ fusteste!

„Polonia“ își datoréză trista sa sórte, „tradițiunelorú“ detestabile!

Ungaria a cădútú la „Mohaciú — an. 1526 — și in tóte revoluțiunile pené la 1848, gracie perfidiei și spiritului de cuccerire tradiționalá!

Avertismentulú de la „Mesicú“ ne face uá legitimá incuietudine!..... Noi implorámú ce-riulú ca ventilata „alianță“ a Cesarelui de

la Seina cu casa Habsburgilorū, se nu rezultea funesta pentru augusta dinastie Napoleonida, totū din cauza „tradițiunei“ care a finitū cu „Sânta Elena pentru marele Napoleon“, și cu sânta alianțā din 1815 pentru popórele Europei! — Alianțā care nu permitea popórelor subjugate nici măcarū a se iubi în ideiā!

Décā marii Napoleonidi, și mai multū încă, décā eroica „Francie, clasica Italia și Ispania“, cu unū cuvântū, décā „Occidentulū latinū, are uā gloriósă tradițiune de urmăritū, acea „tradițiune“ este coprinsă în misiunea umanitară a „Romei“, în misiunea civilisătore a „Franciei lui Enric IV; a memorabilei „republice“ din 1789; și a marelui „Napoleone“!

Monumentulū „Romei“ domnitore este în marele ei Meritū — rēdicatū peste tóte obiectiunile egoiste — d'a fi unitū trei parți din lume; — Acelū meritū residă chiarū în conquistele urbei sempiterne, prin care a respânditū luminele și bine-facerile civilizațiunei peste tótā lumea barbară, unindū popórele necunoscute între sine, prin relațiuni de comerciū; stabilândū uā comunitate de

interese și moravuri; unŭ sistemŭ de ecui-
libriŭ; introducându instituțiuni sociale și
politice prin stabilirea unui „dreptŭ comunŭ
internațional; punându pretutindenŭ basa so-
cietăților civile in „ideia unei republice u-
niversale!

In acéstă „supremă ideia“ umanitară și
civilizătoare, „idea tradițională,“ a urmatŭ și
francia marelui Henricŭ alŭ IV-lea, și eroica
republică și marele Napoleon I-iŭ!

Ceia ce a fostŭ Roma și Francia in timpii
de mărire, pentru omenire și civilizațiune,
s'a recuoscutŭ — de și pré târziu — după
căderea glorioșelorŭ epoce; s'a simțitŭ și mai
mult, sub jugulŭ despotismului ferosŭ a sântei
alianțe din 1815, sufletulŭ și egida reacțiunei,
care divisa poporale și le trafica ca pe turme,
fără a le permite măcarŭ consolațiunea in
comunitatea de suferințe.

Décă ideia unei republice universale, ba-
sată in fondŭ, pe principiulŭ unitățilorŭ na-
ționale; ideia concepută de Henric IV și mi-
nistrulŭ seŭ Sully, a cădutŭ din cauza in-
tereselorŭ egoiste la potențații Europei din
acei timpii; . . . .

Décă marele Henricŭ, purtatŭ de uă ab-

negațiune fără esemplu în istoria popoarelor, a mai preferit să se renunce la divina sa idee, de cât să se adere la pretențiunile Suediei, Austriei și a ducilor germani, decât să se sploata proiectul confederațiunii în sens dinastic și a politicei teritoriale; . . . .

Dacă în fine, principiile republicei franceze, și opera marelui Napoleone, a întâmpinat aceleași dificultăți în coalițiunea potențatilor, nu poate fi un cuvânt pentru lumea latină și pentru Europa modernă, a se opri la jumătate cale, după esemplul urmat în Crimeea și la Magenta; și nici a suspende executarea operei, ajurnându soluțiunea impetuoasei cuestiuni, de la care depinde și sorta popoarelor și securitatea suveranilor; cu un cuvânt stabilitatea, pacea, și prosperitatea Europei! . . . . Occidentul latin: clasica Italiă și eroica francie,— a cărei Metropolă a fost în toți timpii, cum este și astăzi, focarul ideilor de civiizațiune, sufletul palpitant al Europei, speranța națiunilor,— fiind prin eselența, interesat în cestiune, și dator al continua în ideia tradițională, urmează a reprezenta opiniunea spiritului modern, contra sistemelor de cucerire și u-

surpațiune, contra politicei teritoriale în sensu dinaticu ! . . . Este ținutu eminenta a representa latinitatea liberală și democrață din ambele emisfere; și nu 'i pôte fi iertatu a ignora că noi români, latini răsăritulu, facem parte integranta din marea familie latină !

Proiectele halucinante, proiectele pietose: de cucerirea și desființarea elementulu român din oriinte, la care tindu visitorii dualisti Austro-maghiari, în perspectiva unei alianțe cu francia și Italia latină, nu ne concernă, și nu potu avé obiectu de îngrijire pentru noi !

Nu mai pôte fi posibile alianța modernei barbarie cu sufletulu și focariulu modernei civilizațiuni, și cu atât mai pucinu în sensulu proiectulu austro-magiaru; cu precieulu daciei române și a intereselor latine în oriinte.

Subjugarea Italiei, Spaniei și a Germaniei de la 1815 și până la 1859 1868, esită din alianța marelui Napoleon cu casa Habsburgiloru, este unu esemplu instructiv și viu în memoria popóreloru !

Refusul Romei orientale, de a trimite

sucursă occidentelui, a fostă și elă întemeată pe nefasta alianță cu barbarii vandali; Ea n'a servitū causa latino-romană la răsăritū, d'érū a precipitatū căderea occidentelui.

Va pote fi nefastulū essemplu imitatū astă-dī la apusū? Va puté fi elū unū motivū de resbunare pentru Francia și Italia, ca se abandone la rândulū lorū, orientulū latinū, din causa alianței cu barbaria austro-magiară din secolulū a XIX-lea?!

Uă asemenea urmare arū intra în tradițiunile sinistre, plătite scumpū în durerosulū trecutū! . . . Unū noū experimentū va fi multū mai costisitorū!!

In facia veditei direcțiunii ce a luatū spiritulū slavismului și alū pangermanismului spre oriinte, cu scopū de a paralisa influința latinităței, făcendū imposibilă, séū celū pucinū dificilă pozițiunea occidentelui la noi, în speranță neapăratū, de ai ocupa loculū!.. In facia activităței, și în raportū cu intensitatea ostilităților Austro-magiare, pornite în aceiași direcțiune, tindendū la unū scopū analogū, degisatū subt masca protestelorū de afecțiune simulată pentru occidentū; pericoulū devine din ce în ce, mai seriosū, mai

iminentul.... Noi, în calitate de reprezentanți naturali a latinismului amenințat în aceste părți, nemai potându asuma responsabilitatea asupra noastră, venim a ne face datoria, semnalându din bună timp, impetuosele și îngrijitoarele porniri din partea adversarilor nostri comuni, și desceptându atențiunea, interesele și misiunea occidentului latin !

Veri-ce *idea* născută, fiind la realitate ; atitudinea *pangermanismului*, *slavismului* și *austro-magiarismului* la dunărea de jos, este uă realitate pre serioasă ; dără ea fiindă BCU Cluj / Central University Library Cluj sinistră pentru noi, serva mai multă a legitima *idea* ce ne preocupă, și a activa mai energicū realizarea ei, în interesulū gintei latine de la apusū și răsăritū, care își are unū elementū vigurosū în romanismulū nostru, și unū vechiū patrimoniu în daciele romane !

Desceptarea *Apusului*, ar fi responsulū cel mai practicū și calmantū pentru cei ce căuta patria lui *Ulphila* și a *Iagelonilor*, pe pământulū *romanū* !!

Din resumatulū nostru istoricū resulta la evidentă, în ceea ce concernă pretențiunile

*

Austro-magiare, — că : legitimitatea , continuitatea și virtualitatea (Ius virtuale) coronei hungare tripartite , se opresce în Tibiscu , și n'are a face în nimicū cu Transilvania, Timișiana, Crișiana și Marmația română.

Pretinsul dreptū *virtuale* care reclama pe séma coronei Sântului Stefanū , tôte acuisițiunile Austriei habsburge, în oriinte, este uă ficțiune ne'nțelésă , unū non sens juridicū ; esemplū Galiției, Bucovinei, Transilvaniei și a Timișianei, conține forța cea mai probantă, și este în acestū punctū , proba cea mai patentă, cea mai empirică !

Bucovina anesată la 1777 în virtutea dreptului eelui mai forte , partine și astă-đi la coróna Austriei, avëndu'si independința sa ca provinciă Austriacă, în facia pretinsului dreptū virtuale hungarū !

Galiția încorporată imperiului Austro-habsburgū, n'a fostū unū singurū momentū ali-pita Hungariei !

Timișiana (parte integrantă a Banatului Severinū) și-a conservatū pēnē la Maria Teresia personalitatea s'a, în virtutea tractatelorū incheiate cu regii Hungariei și principii Transilvaniei !

Transilvania cu părțile anesse, trecându la 1688 sub protectoratul Habsburgilor, și în urmă — după pacificarea de la Carloviț — sub suzeranitatea Austriei, și-a menținut autonomia și independența pînă la 1867, fără a se fi putut opune dreptul *virtualității hungare!*

Anticuarii și Arciologii juristi de la Pesta, se nu uite că pentru Hungaria *istorică* nu poate exista un alt *Ius virtuale* istoric, de cît al *Romei pontificale*, căriia a fost supusă Hungaria chiar și în cele temporale, încă de la Sântul Ștefan. — „*Stephanus Proto-Rex, ac Ladislaus III Regnum in temporalibus etiam sedi pontificali subdidisse (1)*“. — Să nu uite că acel drept *virtuale* este de mult caduce, și na trecut nicădată la Hungaria. Să nu uite în fine, că catastrofa de la Mohaci din 1526 a rupt relațiile temporale cu Roma, aruncându în acel *lac* pe ultimul Rege arpadian, și toate tradițiile dreptului de *continuitate* barbarismului hunic!

Amă și să nu ne poate preocupa Pactul celor două Unități dualiste de la Viena

(1) Fejér Codex Diploma VIII—VI. p. I.

și Pesta, în interesul pur și exclusiv român, când pangermanismul mai ales stă amenințator la spatele noastre; dăru acestă comună pericolă ne face să accentuăm defectele și viciile politice magiare, care orbită de pasiunea magiarismului, pare a fi uitată: că singurul mijloc posibil de a face se încete răul contradicțiilor în Hungaria babilona, și în Austria poliglota, este forma guvernământului federativ, în principii democratice, egalitare și naționale!

Peste pucină voră recunoște dualistii federali, unde conduce în definitiv, pecătoasă înclinațiune și natura de cucerire!

Sortiile sunt aruncate; conștiința și înțelepciunea își perde imperiul și resunetul, când nici pericolul, nici experiența, nici consiliile cele mai bine intenționate, nu ne pôte abate de la naturala pornire, după disa savantului german Gœthe:

„Ganz vergebens strebst du daher durch schriften
des menschen.

„Schon entschiedenen Hang und seine Neigung zu
wenden; etc.“

Ce este Hungaria la sine a casă?... Care sunt avantajele poporului maghiar, etnice și geographice, în mijlocul elementului ger-

mană și slavă ? — La ce se reduce dreptul istoric — virtuale, a Hungariei tripartite ? ni-a spus istoria consultată ! — Ne spune însuși dualismul austro-maghiar !

Umiliațiunea de zece ani, ne-a probat că care a fost, spiritul și vitalitatea eroice națiunii maghiare, în isolațiune ! Ce semnifică el ? !

Diarul maghiar „Pesti Naplo“ ne spune la 1868, — din culminațiunea puterii maghiare — într-un spirit profetic, că sortea națiunii sale este a se pierde fără speranță, și neevitabile, curându-se mai târziu în vastul ocean slav ! 1) ! . . . .

Germanul publicist „Pointz“ combătându dualismul ca periculosul dinastiei germane, și egale cu disoluțiunea imperiului, nu s-a sfîșit a recomanda opera germanisării, ca unicul espedient salvator pentru Austria Babilonă 2)

Noi am susținut în acest capitol, și vom susține pururea că viitorul ce și-l reclamă națiunea română, în interesul occidentului și a civilizațiunii, are să devină

1) Vezi „Unitatea latină“ publicată în București 1867, pag. 63, not. 5 —

2) Ibidem pag. 63, nota 4. —

prin români, ală întregei familie latine; că Franca și Italia reconstituindă Statul român în ambele Dacie, și angagându-l în marea confederațiune latină, occidentul va perveni a domina oriintele!

Amă demonstratū că nici politica inaugurată la Viena și Pesta, prin arbitrarul actū de anesiunea Transilvaniei; nici anihilațiunea elementului român din imperiul Austriei, prin germinisare și maghiarisare, nu pôte conveni, nu pôte profita intereselor latine! Fie bine constatatū, că imperiul usurpațiunilor austro-hungare nu va potē ayé, în nici unū casū, viața în oriente, dērū că indiferenta occidentelui, seū și alianța latină cu Austria habsburgă, va pune securamente orientul la dispozițiunea celor două puteri uriase: „Germană și Slavă“ . . . de la Nordū!

Soluțiunea indicatei problème, să concentra după noi, în principiul de naționalitate, și elū fiindū în tradițiunea stirpei latine; fiindū *Sintesa* cea mai rațională, a combinațiunelor posibile, fondate în istoria și natura popórelorū — esecutându-se în egală

măsură, va da rezultate satisfăcătoare pentru omeni și civilizație !

Poate fi oare dreptu-și ecuitabile a se taxa de „Rebeliune,” sacralul sentiment de conservare ; aspirațiunea poporului român, care tinde a-și menține, pe propriul său pământ, individualitatea și personalitatea națională, conformă cu natura și caracterul geniului latin ? !

Poate fi just și ecuitabil să se brava și stigma (infera) marele principiu de naționalitate, prin epitete difamante : de *reacțiune și intoleranță*, numai cândă este vorba de *român*, și de *causa sa*, fie pe terenul juridic, istoric și politic ; fie pe cel internațional și economic ? ! 1) —

Cum ? . . . Sclavagiul în mic, este abolit, și *servitutea în mare* să fie tolerată numai în privința poporului *român* ; pentru ca tesaurul și fertilitatea pământului său să trecă în mâinile celor mai imorali, mai aventuri și splotatori, fără conștiință și fără

1) Diarul german : „Pester Loyd“ dice în No. din 5 Ianuariu 1868, „Das Rasenthum ist das reactioner-
ste princip, dass nur immer an den Tag getreten“
— „Dară elu este reacțiunea contra principiului de
concuista!“ — obs. aut.

elementă de asociabilitate ; să trecă, la străini, în daună și prejudicială gîntei latine de la apus și răsărit? . . .

„*Nondum tota se nequitia protulit?*“

Nu vomă întreba dacă prin proiecte de compensațiunii în oriinte, se va poté impede-
ca unitatea Germaniei de la Sud și Nord,
seu și esecuta, fără a se ceda Rusiei Ga-
liția ? !

Nu vomă esamina noi: dacă combinațiunii
de asemenea natură, potă compensa intere-
sele occidintelui latină, (subtă punctă de ve-
dere, politică, națională și economică), a-
menințate în oriinte, prin abandonarea și sa-
crificarea daciiloră române ? !

Cea ce amă avea de observată, este, că
uă politică și combinațiune germană seu
Austro-hungaria la Dunerea de josă, ostilă
și prejudiciôsă romanismului, va căde totă a-
tătă de secură, precumă a cădută și cea
pan-elina și cea Ruso-slavă ! !

După principele dreptului publică inter-
națională — astădi chiară în vigore — nu
se poté impune popóreloră: alianțe, fusiuni
seu asociațiunii politice cu elemente ostile și
oposite; ună simulacru plagiată de confede-

rațiune liberă, compusă din aglomerațiuni incoerente; nu se pôte impune uă stare de indivisiune perpetuă alü teritoriului, ocupatü de mai multe națiuni. — „Si deux ou plusieurs nations occupent en même temps une — terre, elles doivent convenir entre elles et faire une partage equitable. — Mais si elles ne peuvent convenir, chacune aura de droit, l'empire et le domaine des portions dans les quelles elle se sera établie la premier.“ 1)

Noi suntemü — incontestabilü — autochtoni, așa dicëndü, pe totü pământulü d'între Tibiscu, Carpati, marea Négră și Balcan! Unü elementü compactü, omogenü, în mări-me numerică de 10 milióne!

Popolațiunea maghiară să scie că este „nullă“ în „Timișiana“ (română); și întrüă minoritate ne nsemnată în Transilvania, Marmatia și Crisiana, — dispersa între romani, (pucini) Ruteni și Sassono-germani!

Contingentalü românü în armata imperiului (austro-habsburgü) fiindü — dupe recen-tele date statistice — de 47,000, egalü perfectamente cu alü națiunei maghiare, atestă

1) Vattel. Droit de gens. I p. 381 § 95.

prin elocența cifrelor, că virilitatea și pre-eminența este în partea poporului român, despre care însuși bătrânul Weseliny, marele bărbat de Stat și patriot maghiar, dicè la 1843 în scrierea sa „Szozat — că „de și este împărțit în respectul politic, „dérű fiindű unitű prin pozițiunea geogra-„fică și omogenitatea elementului său latinű, „are unű mare viitorű!“

Politica luându-și — după disa istoricului Cantu, 1) inspirațiunii din istorie; învață a cunósce caracterul popórelorű, moravurile, gradulű de civilizatiune, capitalulű puterei, și inclinațiunile lorű naturali, spre a îi evalua elementele sociale!

Fie-care poporű în parte, se inspira din istoria sa națională! — Ea îi rădica și cultiva consciința, îi inspira încredere în propriile sale forțe, verű câtű de débile arű fi elle!

Noi argumentându în tesa noastră, cu în-vățămintele istoriei, ne-amű silitű a constata că națiunea română are tóte elementele constitutive — în sensulű strictű etnico-geograficű, pentru unű statű unitarű românű! —

Că occidentul latin, chemat în numele sângelui, și prin interesele sale politico-economice, a executat opera civilizațiunii latine, în Dacia române, urmărește a și asigura orientul numai prin români!

Puternica Rusie avânduși proiectele sale în acestă orizont, și petrunsa fiind de necesitatea unei confederațiuni slave; pune totul în mișcare, spre a și asigura concursul întregului element slav, din întreaga Europă! — Congresul arhiologic de la Petersburg, a fost primul început manifest în executarea grandioasei opere!

Germania este aproape a devansa pe Rusia la Noi! — Manifestațiunea germanismului din anul trecut, la care a participat și Colonia germană din România, a fost cât se poate de instructivă prin ostentațiunile ei naționale!

Aceste exemple urmându a descepa și la noi conștiința națională și sentimentul de conservare, venim și astăzi a pleda cu insistență pentru un *congres latin în Metropola* Franciei, și pentru o expozițiune *arhiologică* pe țărmurile *Tibrului*!

Revenind la cestiunea Dualismului; în

specie, la opiniunile emise asupra capitalului maghiar, cată să mărturisim în conștiință și în cunoștință de cauză, că nu vedem posibilitatea de reușită pentru proiecte visătoare, dără vedem în ușurința politice de la Viena și Pesta, mâna incendiară, jucându-se cu un foc periculos!

Un popor — cum este cel maghiar, care are fatalitatea a fi izolat pe propriul său teritoriū, și care continuându în vechile sele tradițiuni, și-a creat în senu statului, prin tirania sea domestică, opt milioane de neamici, la națiunile nemaghiare; nu pôte avea — după noi — elemente politice nici măcar pentru un stat federativ!

Se dice că *tirania domestică* a inventat în toți timpii, odiosul și crudul cuvânt de *neamic*, spre a și scusa și legitima atrocitățile!

Atitudinea austro-magiară, arbitrariul practicat după un procedeu rău combinat, nu se vedă puse astăzi în facia unui *cuvânt* inventat, dără în facia unei triste *realități*!

Cu opt milioane de neamici în senu Hungariei, sfidăm pe Dualistii austro-maghiari a și intemea un stat unitar și

durabile; séu a mai cugeta la proiecte aventuróse !!

Să nu se mai scuse terorismul huno-arpadianu cu spiritul de ostilități la popórele nemaghiare, ci să recunoscă că elu a osercitatu prin *domestica sea tiraniă* pe demonulú sugrumătoru !!

„Non habemus illos hossos sed facimus“ — era refrenulú lui Seneca, in cuestiunea sclaviloru romanu!

Prin esposițiunea premisă ne amú silitu a face cadrulú modernulú hunismu, și amú depinsu in colóre viue, fisionomia situațiunei din constituționalulú și democratulú statú Austro-hungarú : spre a se vede imensulú progresu celú face elementulú magiaru in opera selbaticeu asiaticu, care nu se sfiesce de nici unú miđlocu a'lú forței; calcă totú in picióre și rivaliză cu celú mai cumplitu Cazacismu : in libertate de presă și de intruniri; in spoliațiuni, moralitate, justiție și despotismu, mai alesu facie cu romanii din *Transilvania, Timișiană, Marmatiu* și *Crișianu*; silindu-se a-și termina curéndu misiunea tradițională de la uralu, spre a-și perde și ea fința, precumú și-a perdutú

Roma libertățile, totu pentru cuventu că și-a fostu terminatū pré curëndu *opera*; dérū insă *opera* Grandetei!!

Amū relevatū in secundulū ordinū „*Monumentele*“ nōstre istorice, spre a face să se intreağă ca in „*reliefū*“ capitalulū și valōrea națiunei romane, in paralelū cu capitalulū și valōrea poporului magiarū!

Prin studiulū nostru *politico-istoricū*, amū analisatū sistemulū politiceī *teritoriale* și alū principiulū de *naționalitate*, esamināndu-le in efectele, in rezultatele lorū!... Puindule faciă in faciă, ne-amū formatū convicțiunea: că *prima*, este impotentă in isolațiunea ei, și că nu va puté oferi garanții de stabilitate, nici pentru popóre, nici pentru di-nastii, de câtū numai fiindū unită cu marele principiu de naționalitate: adecuatū modernulū secolū; combinațiune, prin care va in-vinge tōte dificultățile, și va stabili unū veritabile ecuilibriu internationale, basatū pe justiție, ecuitate, și istoria civilisațiunei u-manitare!

Ocupāndu-ne in urmă, cu *viitorulū* și sōrtea *Dacielorū romāne*, subt punctu de vedere istoricū, juridicū și politicū; amū vē-

dată: că interese sacre, tradițiuni imperioase, ecuitatea, justiția și utilitatea istorică, pledă pentru reconstituirea statului *Unitarū romanū*, în limitele istorice, și în spiritul magnanimității principiū de *naționalitate*, combinată cu politica teritorială !!

Dacă n-ar fi să existe un element latin în oriintele Europei cu o configurație favorabilă geografică, cum este a noastră, începând de la Tibiscu; — occidentul s'ar vedea împins de pericolul ce-l amenința pe tereni economic-comerciale, să-și creștească pozițiunea în oriente, prin cele mai mari sacrificii!... Ființa poporului român în aceste părți strebune, îi facilitează opera și îl face să se recunoască prin faptul existenței sale, că are o *misiune* providențială de implinită, în oriintele latine!

Acea *misiune* latină, evidentă, că nu se va putea face prin agregări de statură incoerente, compuse din elemente eterogene și ostile; nu se va face nici prin crearea unui *statu austro-ungarū*, care nu poate avea *comunitate* de interese, și cu atât mai puțin un centru de gravitație la sturpea latină: din *Francia, Italia și Spania* !!

Nu este nici în elementul, nici în interesul habsburgilor maghiari, a reprezenta civilizațiunea și geniul latin în oriinte!

Micul capital național-politic, absorbit și el de natura *dificilă, tardiva, stationara* (în multe), repulsiva și antipatica a poporului magiar, nu poate fi suficient pentru o bună existență politică, și cu atât mai puțin pentru opera civilizațiunii!

Speranțele și iluziunea, ce și fac dualisti de la Viena și Pesta, din modernele metropole a sceleratețelor politice —: că *Acuila Austră, acuila monstră, bicefală și rapace*, va reveni a ține în ghiarele ei, occidentul și oriintele; — sunt temerare și escesivmente puierile!

Combinațiunile din afară, întemeiate pe asemenea calcule sancuine și esagerate; întemeiate pe capitalul *Dualismului*, vor recoleta o amară decepțiune! — *Reusita*, va fi pentru interesele occidentului latin, întru toată egală cu *reusita* principiului de *utilitate* din alți timpuri!

Realul Capital: politico-social și economic de care dispune națiunea magiară, este progresul în barbarie, terorism, pro-

digalitate, arbitrarul împins până la exces; prin urmare *progresul în disoluțiune*.

Organele de publicitate Austro-magiare, dualiste de profesiune, se întrec a confirma faptele avansate de noi, și a ne lumina ideea despre conceptul liberalismului magiar, și despre civilizațiunea dominantă în Ungaria — propriu zisă.

Astfel de exemplu: Ziarul german *Neue freie Presse* (presa nouă) făcând definițiunea *libertății* dice că în conceptul și în practica puternicilor de la Pesta, *Libertatea* semnifică a domni peste germani și rege, semnifică un „Brigandagiu patentat, pentru bandiții naționali, care cutieră țera fără control și rezistență; uă *licență* pentru presa magiară, libertucidă și calomniatoare!

Mult mai clar, mai eclectic și elocvent este testimoniul ziarului german *Pesier Lloyd*, din 27 Martie 1869, despre civilizațiunea și capacitatea poporului magiar! citatul organ afirmă, că hungaria este în luptă cu propriile sepe „elemente de disoluțiune; cu elementele barbariei moderne „în sinul națiunii magiare, care predică

„furtul, răpirea și anarhia; că masa popo-
rului stă pe trepta cea mai de giosă a
„culturei; că ea avându uă inimă sălbatică, se
„pote numi cu dreptu cuvântu *Barbară!*
„etc. etc.

Noi ne abținem a reproduce notele mul-
tiple în acestu subiectu, și ne vom feri a
le comenta, ca să nu ni se dică că punend
pasiune, voim a utiliza de toate monumen-
tele modernei civilizațiuni magiare, ca de ar-
gumente militante pentru cauza noastră! . . .
Mergem mai departe în contractata discre-
țiune, și renunciem chiar a sploata testi-
moniele celor mai acreditate autorități is-
torice și politice, relative la civilitatea și la-
tinitatea, la capacitatea politica, etnica și mo-
rală a poporului romanu; mărginend-ne în
apelulu ce am făcutu la propria noastră is-
torie națională; la monumentatul nostru tre-
cutu istoricu, în care trăim și pene as-
tăzi!!

Cu autoritatea savantilor istorici: „*Gi-*
„*bon*, *Tudela*, *Griselliny*, Engel, *M.*
„*Muller*, *Bonfiniu*, *Pero*, *M. Opitz*,
„*Tröster*, *Topeltinu*, *chron Reicherdorf*,
„*Pray*, *Comit. Kemeny*, *Benkö*, *Bertalanfy*

„*Ubicini, Ed, Quinet, Vaillant* etc. etc. etc. Noi suntem în fericita pozițiune, a pute demonstra la evidență, că este imposibile pentru națiunea maghiară a ține concurența cu poporul român, fie sub punct de vedere: etnico-geographic, se și pre teremul politico-economic!

Veseliny, renumitul bărbat de stat, scia pre bine ce dice, când susținea la 1843 în citata scriere, că poporul „român care parține prin limbă și origină, la „gintea cea mare *latino-romană* nu și-a uitat de această origine măreță, și că prin „pozițiunea sa etnico-geografică, el este *unit și forte!*“

Edictatoarele *Kosuth*, scia ce dice, când la 1848 propaga, prin diarul se *Pestihirlap*, maghiarisarea poporului român, relevând paupertatea elementului maghiar, și profetind peirea!

Francia. Italia și Ispania, consultând serios, în interesul etnografic, istoria poporului consăngean din ambele Dacie, vor recunoște fără dificultate, în *Ausonii* (*per „ausonorum linguam inteligo valahicam „quasi corruptam latinam.*) 1) *Peucinii, Dacii, Vlahii, Tribalii* (*Valachos istos non raro Triballos vocant.*) 2) *Comanii*

1) „Otocotsius.“ Orig. hngarorum. pars I. c. 4.

2) „Leunclaviu.“ Rer: turcarum. cap. I.

istoriei din mediul evă, pe strenepoții legionarilor. pe descendenții coloniilor transportați din insula *Peuce* și *Cuma* a Italiei de Nord, (ad ostia Istri magna est insula Peuce, quam tenentes Bastarni, Peucinii sunt cognominați 1) din *Ausonia* lui *Dante*, din *Gallia* și din peninsula *Iberica*! — Voră admira și recunósce identitatea esistinte între legendele culese de renumitul Arciologă *Pero*, din gura poporului francesă, și a le romanilor de la *Tibiscu*, *Carpați*, *Delta Dunărei* și *Pindu*! — Vor recunósce în *Hora* română, *Danțul* țeranului francesă, și vechiul *Choreu* romană, ce a pusă în admirațiune pe eruditul germană *Opitzu*, și l'a făcută să recunósă la romanii tipulă și geniulă Romei, atestândă în următoarea Poesie :

Wie dann ihr Tanz anzeigt:

In dem so wunderbar gebuckt wird und geneigt
Gesprungen in die Hoh. nach art der „Kapriolen“
Die meine Deutschen sonst in „Frankreich müssen hollen.
Die Menscher di noch jetzt fast „Romisch“ muster tragen.
Die Witzig sind, „viel denken Wenig sagen. 2)

1) „Strabo.“ Geogr. liber. VII. — „Schafarik dice că Slavi au numit pe Bastarni și Peucinii Galo-Celtici; Valahi, „Die slaven haben die Gallo-Keltischen „Volker der Bastarnen et Peucinern, „Wallachen“ genannt.“ — Slavische alterthümer, edițiunea germană de M. Aerenfeld. Lipsia. 1843. p. i. pag. 237.

2) „M. Opitz poesia din 1261.

latinitatea gîntei noastre! — Consulte occidentul latinu monumentele naționalității române, despre care învățatul istoriografu germanu *Tröster* și eruditul maghiarü *Bencö*, observă, că este uă gîntă nobilă și autoctona în Dacia, — „Ihrem Herkomen „nach sind sie — (die Valachen) die edlen Romer, die aeltesten Bewohner des landes“ 1) — și va descoperi la romanii unu tesaurü pentru latinitate, unu viü monumentü pentru gloria Romei. „Integer de moribus, consuetudinibus et ritibus Valachorum liber „adornandus esset quo eorum Romanitas doceretur.“ 2).... Va recunoște că numai poporul românü a conservatü și tradițiunile Romei, și tipul clasicului poporü domnitorü, tipul naționalü latinü, după cumü afirmă și eruditul istoricü : *Ubicini* „Le tipe nationale ne s'est conservé dans toute sa pureté, que parmi les Roumains de campagnes; Grands, robustés, beaux de visage, intelligents, les Roumains avec leur costume que, l'on disait emprunté aux bas-reliefs de la colonne Trajane, reappellent a la ru-

1) „Troster.“ Altü ü neü Dacien. VI. I.

2) „Benko.“ Transilvania, olim Dacia mediterania 1788 t. I. c. IV. § 157.

„desse pres de la phisionomie les fiers guer-
„riers dont ils descendent.“ 1) — Se vorū
convinge, cā avemū în calitate de colonii
itali. — „Hodie nulli praeter Valachos sunt
„Italici apud nos Coloni“ 2) — puternicū
cuvēntū a reclama în numele sāngelui re-
cepțiunea nōstrā în sēnulū latinității apusa-
ne, și a pleda cu zelū pentru constituirea
daciilorū nōstre într'unū *statū unitarū*, le-
gatū cu occidentulū latinū prin confedera-
țiune!

În fine vorū recunōsce cā în acēstā mă-
rēțā operā se resumā *misiunea* apusului la-
tinū în oriintele europēi!

Sacrificarea Daciilorū romane; Renunțierea
gintei latine apusane, la celū mai sacru drept,
care lēgā ambele emisfere; indiferentismulū
ei, pentru acea providențială misiune, aū să
fie puternicile arme cu care latinitatea occi-
dentelui va fi bătută, în *Oriente* curēndū sēu
mai târziū, pe teremulū naționale-politicū,
comerciale și economicū!

Consacrāndu-se *principiulū* de naționa-

1) „Ubicini.“ L'univers, II part: Province d'origine
roumaine: „Valachie, Moldovie, Bucovine, Transilva-
nie“ e. t. c. pag. 203.

2) Katanesic. de Istro c. 8 § 4.

litate și la *Romani* în sensul enunțat; recunoscându-se poporului roman, dreptul a se pronunția el însuși în propria sa cauză; a și face destinele sale; va proba Europei că și cunoște interesele, și că pământul vechilor *Auson* are și animi și brațe eroice a opune opresorilor!

Europa sperimentată și fatigată în lungele perioade de lupte intestinale și fratucide, se va feri, sperem — de erorile din durerosul trecut, și respectându drepturile națiunelor ignorate, necunoscute pene acum, le va reda imperiul; va consulta numai interesele și sufragiul lor, în regularea afacerilor internaționale!

„Peut-être n'est-il pas téméraire de nourrir l'espoir qu'un jour il sera possible, — de remanier la carte de l'Europe avec un respect plus profond des nationalités et le désir de rendre au droit et à la raison leur empire trop longtemps méconnu dans le règlement des affaires internationales.“¹⁾

Acea diē supremă, nu pōte fi departe; ea va bate curendū la porțile națiunelor descēpte!

Noi terminandū, apelămū la ecuitatea și

1) M. Ch. Vergé — in *Droit Der Gens moderne De l'Europe*, c. — f. de Martens. T, I. p. 90.

justiția Europei! — Apelăm la interesele latinității, la datoria și drepturile consănge- nilorū nostri apusani! — Apelăm la spiri- tulū de concordie a întregii ginte latino-ro- mane din ambele emisfere, și o conjurăm în numele *gloriosului* ei trecutū; în divi- nulū nume alū *naționalității*; să alunge din sufletulū său, *Discordia* și *Dubietatea*, și să și reunescă toate forțele pentru ora de salvare, spre a pute reda libertatea *Da- ciilorū latino-romane* din oriinte, și a repune pe fruntea lorū, *Diadema* divilorū Cesari: *Traianū* și *Aurelianū*, pe care o profană modernii Barbari!! . . . . . Să conserve pentru *familia latină*, *cheia* de la porțile *Euro- pei*! . . . . . *Delta Denarei*, și puternica *Cetate* care domină *Orientulū*!!

OL/1614-2